

Ислом КАРИМОВ

**ДЕМОКРАТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ,
ЭРКИН ИҚТИСОДИЁТ
ТАЛАБЛАРИНИ ТЎЛИҚ ЖОРИЙ
ЭТИШ, ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ
АСОСЛАРИНИ ҚУРИШ —
ФАРОВОН ҲАЁТИМИЗ
ГАРОВИДИР**

*2006 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий
ривожлантириш якунлари ва 2007 йилда иқтисодий
ислохотларни чуқурлаштиришнинг энг муҳим устувор
йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси
мажлисидаги маъруза*

2007 йил 12 февраль

ТОШКЕНТ
«ЎЗБЕКИСТОН»
2007

67.400

K 25

Хурматли мажлис иштирокчилари!

Бугунги йиғилишимиздан кўзланган асосий мақсад — юртимизда амалга оширилаётган иш-хотлар натижаларини ва 2006 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунларининг танқидий баҳолаб, 2007 йилдаги муҳим ҳаётини асосий вазифа ва йўналишларни белгилаб олишдан иборат.

Ўтган йил яқунларини таҳлил қилар эканмиз, қуйидаги ўта муҳим ва ўзига хос жиҳатлар ва хулосалар ҳақида қисқача тўхталиб ўтмоқчиман.

Биринчидан, Халқаро валюта жамгармасининг иқтисодиётимизнинг ўтган йилги ривожланиш яқунлари бўйича берган баҳолари, яъни ялпи ички маҳсулотимизнинг юксак ўсиш суръатлари ва макроиқтисодий ривожланиш натижалари, олтин-валюта захирасининг ошиши ва тўлов балансининг барқарорлигини таъминлайдиган экспорт ҳажмининг мисли кўрилмаган даражада кўпайиши барчамизни қувонтиради, албатта.

Давлат бюджети 93 миллиард сўм ёки ялпи ички маҳсулотга нисбатан 0,5 фоиз профицит билан бажарилди. Олиб борилаётган қатъий пул-кредит сиёсати ва пул айланмасининг изчил назоратда тутилиши монетар кўрсаткичларнинг барқарор да-

ражасини таъминлаш, инфляция суръатини пасайтириш ва уни 6,8 фоизга олиб келиш имконини берди.

2006 йилда ялпи ички маҳсулот 7,3 фоизга ўсди. Ишлаб чиқариш ҳажмининг саноатда 10,8, қишлоқ хўжалигида 6,2 фоизга ошгани, инвестицияларнинг 11,4, қурилиш-пудрат ишларининг 12,8, хизмат кўрсатиш соҳасидаги кўрсаткичларнинг 19,5 фоизга ўсгани иқтисодий ривожланишнинг асосий омиллари бўлиб хизмат қилди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ўтган йилда эришилган ана шундай ўсиш суръатлари ва юксак макроиқтисодий кўрсаткичлар жамиятимизнинг барча соҳаларини тубдан ислоҳ қилиш ва янгилаш бўйича амалга оширилган кўп йиллик машаққатли ва мураккаб ишларнинг мантиқий натижаси, мамлакатимиз иқтисодиётини изчил ва барқарор ривожлантиришнинг амалий намоёни бўлди.

Масалан, 2006 йилда иқтисодиётнинг ўсиши, солиштирма нархларда олиб қараганда, 2000 йилга нисбатан 45 фоизни ташкил этди, бунда саноат ишлаб чиқариши 1,6 марта, қишлоқ хўжалиги 1,5 баробар, ташқи савдо айланмаси 1,7 марта, экспорт ҳажми 1,9, олтин-валюта захираси 3,7 баробар, реал иш ҳақи эса 4 марта ошганини кўриш мумкин. Шу билан бирга, инфляциянинг йиллик даражаси 4 мартадан зиёд пасайганини ҳам қайд этиш лозим.

Айни пайтда, ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш борасида ҳам жиддий ютуқларга эришилди. Бунинг натижасида саноатда меҳнат унумдорлиги 1,7 марта ошди.

Шуниси диққатга сазоворки, ялпи ички маҳсулотнинг юқори суръатлар билан ўсиши анъанавий

хом ашё тармоқлари ҳисобидан эмас, жаҳон бозоридаги қулай конъюнктура ва айрим хом ашё турлари ҳамда материаллар нархининг юқорилиги ҳисобидан эмас, балки, биринчи навбатда, рақобатга бардошли тайёр маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳамда замонавий хизмат кўрсатиш соҳаларини жадал ривожлантиришни белгилаб берадиган жиддий таркибий ўзгаришлар ва ишлаб чиқариш самарадорлигини ошириш эвазига таъминланмоқда.

2006 йилда саноатнинг ялпи ички маҳсулотдаги улуши 2000 йилдаги 14,2 фоиз ўрнига 22,1 фоизни, хизматлар кўрсатиш соҳасининг улуши 30 фоиз ўрнига 39,5 фоизни ташкил этди. Қишлоқ хўжалигида эса аксинча — бу кўрсаткич пасайиб, 32 фоиздан 24 фоизга тушди.

Ёқилғи-энергетика мажмуаси ва рангли металлургия тармоқлари юқори суръатларда ўсиди. Ўтган йили фақат ёқилғи-энергетика мажмуасини ривожлантириш, реконструкция ва модернизация қилиш учун 250 миллион доллар ҳажмидаги хорижий сармоя жалб қилинди.

2006 йилда ўсиш суръати машинасозлик ва металлни қайта ишлаш саноатида 25,7 фоиз, кимё ва нефть-кимё саноатида 19,6 фоиз, озиқ-овқат соҳасида 28 фоиз, енгил саноатда 20 фоиз, ёғочни қайта ишлаш ва мебель саноатида 18 фоиз, қурилиш материаллари саноатида 12 фоизга ошди.

Иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришлар, хўжалик юритувчи субъектларнинг ишлаб чиқариш фаоллигини ошириш ва молиявий барқарорлигини таъминлашда пухта ўйланган, биринчи навбатда, солиқ юкини камайтиришга қаратилган солиқ сиёсатининг ўтказилиши муҳим аҳамият касб этди. Ўтган йили юридик шахслар даромадлари (фойда)дан олинадиган солиқ ставкалари 15 фоиздан

12 фоизгача, дивиденд ва фоизлардан олинадиган солиқ 15 фоиздан 10 фоизгача, ягона ижтимоий тўлов эса 31 фоиздан 25 фоизгача камайтирилди. Экология солиги бутунлай бекор қилинди.

Солиқ имтиёзларидан фойдаланиш натижасида республикамиз корхона, компания ва хўжалик-лари 2006 йилда ўз молиявий ресурсларини қўшимча равишда 425 миллиард сўмга кўпайтирди. Бу эса инвестицияларнинг ўсиши, корхоналарнинг айланма маблағини тўлдириш ва меҳнатга ҳақ тўлашни ошириш учун қўшимча манба бўлиб хизмат қилди.

Иккинчидан, бозор ислохотларини чуқурлаштириш, иқтисодиётни эркинлаштириш ва мулк ҳуқуқини ҳимоя қилишни мустаҳкамлашга қаратилган чораларнинг амалга оширилиши мамлакатимизда инвестиция муҳитини яхшилаш ҳамда ҳажми тобора ортиб бораётган хорижий сармояларни жалб қилишда ижобий таъсир кўрсатди.

2006 йилда молиялашнинг барча манбалари ҳисобидан ўзлаштирилган капитал маблағлар ҳажми 3 миллиард 140 миллион АҚШ долларига тенг даражани ташкил этди.

Иқтисодиётга йўналтирилган сармояларнинг қарийб 50 фоизи технологияларни янгилаш ва замонавий ускуналар харид қилишга сарфланди.

Барча сармояларнинг 77,5 фоизини ташкил этадиган марказлашмаган сармояларнинг асосий ўсиши хорижий инвестицияларни тўғридан-тўғри жалб қилиш, корхоналарнинг ўз маблағи ва банк кредитлари ҳисобидан таъминланди.

Натижада йил давомида Қўнгирот сода заводи, Тўполанг ГЭСи ишга туширилди. «Ўзметкомбинат» акциядорлик ишлаб чиқариш бирлашмасида мис ва унинг қуйилмаларидан тасма ленталарини ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. «Кўкдумалоқ»

қўшма корхонасида газни қайта ишлаш қувватининг биринчи навбати фойдаланишга топширилди, Фарғона нефтни қайта ишлаш заводида газни қисмларга ажратадиган қурилма, Газли — Сари-мой газ қузури қурилиши, тўқимачилик саноатида эса 11 та инвестиция лойиҳаси якунига етказилди, саноатнинг қатор етакчи тармоқларида йирик инвестиция лойиҳаларини амалга оширишга киришилди.

Тошгузар—Бойсун—Қумқўргон темир йўли қурилиши, Тошкент иссиқлик электр станциясини модернизация этиш, Навоий шаҳри аэропортини реконструкция қилиш, Резаксой ва Ҳангаронсой сув омбори ҳамда бошқа объектлар барпо этиш билан боғлиқ йирик лойиҳаларни амалга ошириш давом этмоқда. Арис—Ўзбекистон темир йўл тармоғи электрлаштирилди. Йўловчи ташиш поездларининг янги тезюрар йўналишлари ишга туширилди.

Йўл қурилиши дастурининг амалга оширилиши туфайли 2006 йилда халқаро транспорт тармоғи таркибига кирадиган 130 километр автомобиль йўли реконструкция қилинди, умумий фойдаланишда бўлган 2400 километр йўл таъмирланди, 34 та кўприк қурилди.

Умумий қиймати 186 миллион доллар бўлган, тўғридан-тўғри жалб этилган хорижий сармоялар иштирокида 53 та лойиҳа бўйича маблағларни ўзлаштириш якунланиб, маҳсулот ишлаб чиқариш бошланди. Жумладан, «Ўзбекенгилсаноат» давлат акциядорлик компаниясида — 11 та лойиҳа, Алоқа ва ахборотлаштириш агентлигида — 4 та, «Ўзбекчармпойабзали» акциядорлик компаниясида — 2 та ва республикамизнинг турли ҳудудларида 31 та лойиҳа амалга оширилди.

Учинчидан, одамларда мулкка бўлган муносабатни ўзгартириш, деҳқонларимизда ерга эгаллик ҳиссини шакллантиришга қаратилган иқтисодий ислоҳотларнинг изчил амалга оширилиши натижасида қишлоқ хўжалиги соҳасида чуқур ўзгаришлар рўй бермоқда. Қишлоқ меҳнаткашларининг дунёқараши ўзгармоқда, уларда ташаббускорлик, тadbиркорлик, ер ҳамда сув ресурсларига масъулият ва тежамкорлик билан муносабатда бўлиш каби фазилатлар янада яққол намоён бўлмоқда.

Ҳеч шубҳасиз, бугунги кунда қишлоқ хўжалиги самарадорлигини тубдан ошириш, сўнгги йилларда пахтачилик, ғаллачилик ва мева-сабзавотчиликда мўл ҳосил етиштириш, ишлаб чиқариш ҳажмларининг ўсишида чуқур ўйланган ва изчиллик билан амалга оширилаётган ислоҳотлар асосий омил бўлаётганини барчамиз яхши англаймиз.

Шуни мамнуният билан қайд этиш жоизки, фермер хўжаликлари амалда қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг асосий шаклига, уни барқарор ривожлантиришни таъминлашда етакчи ҳаракатлантирувчи кучга айланди.

Ҳозирги пайтда республикамызда 190 мингга яқин фермер хўжалиги фаолият кўрсатмоқда ва уларда салкам 1,4 миллион киши меҳнат қилмоқда.

Агар 2000 йилда етиштирилган пахта ҳосилининг 21 фоизи фермер хўжаликлари ҳиссасига тўғри келган бўлса, 2006 йилда бу кўрсаткич 86 фоиздан ошиб кетди, бошоқли дон экинлари етиштириш бўйича эса 2000 йилда 15 фоизни ташкил этган бўлса, ўтган йили 75 фоиздан иборат бўлди.

Биргина 2006 йилнинг ўзида 666 та ширкат хўжалигини қайта ташкил этиш ҳисобидан 74 мингга фермер хўжалиги тузилди, уларнинг ярмидан кўпи

мева-сабзавотчиликка ихтисослашганини таъкид-
лаш лозим.

Қишлоқ жойларда бозор иқтисодиёти тамойил-
ларига асосланган меҳнат кооперациясининг янги
шакллари, янгича хўжалик муносабатлари тизими
қарор топмоқда.

Жумладан, фермер хўжаликлари томонидан мева-
сабзавот маҳсулотлари ва узум етиштиришга ҳамда
уларни қайта ишлашга ихтисослашган қарийб 200
та агрофирма ташкил этилди, қишлоқ хўжалиги со-
ҳасида ишлаб чиқаришга хизмат кўрсатиш, транс-
порт хизмати, маҳсулотларни қадоқлаш, жойлаш ва
экспорт қилиш ҳамда шу каби бошқа хизматлар
кўрсатиш бўйича ишлаб чиқариш ва бозор инфрату-
зилмаси шаклланмоқда.

Тўртинчидан, миллий иқтисодиётимизнинг экс-
порт салоҳияти жадал ривожланиб, тобора рақо-
батга бардошли бўлиб бораётгани 2006 йилда эриш-
ган асосий натижаларимиздан бири бўлди.

Экспорт корхоналаримиз фаолиятининг энг
муҳим йўналишига, бутун иқтисодиётимизнинг
ривожланиш натижаларини баҳолаш мезонига ай-
ланди.

Бугунги кунда деярли кўпгина тармоқ ва кор-
хоналаримиз ташқи иқтисодий фаолиятга тўлиқ
жалб этилган бўлиб, ташқи бозорларни фаоллик
билан ўзлаштирмоқда.

Биргина 2006 йилнинг ўзида товар маҳсулотла-
рини экспорт қилиш ҳажми 31,5 фоизга ўсиб, 2000
йилга нисбатан 2 мартадан кўпроқ ортди.

Ташқи савдо айланмасининг ижобий сальдоси
йил давомида қарийб 2 миллиард АҚШ долларигача
ўсди.

Шу борада эътиборингизни муҳим бир масала-
га қаратмоқчиман.

Экспорт ҳажмининг ана шундай ўсиши биз учун анъанавий ресурслар бўлмиш пахта толаси, қимматбаҳо металллар ва турли хом ашё етказиб бериш ҳисобига эмас, балки, асосан, автомобиллар, нефть-кимё ва металл маҳсулотлари, минерал ўғитлар, ип-калава ва газлама, трикотаж буюмлар, сим-кабель маҳсулотлари, қурилиш материаллари ва бошқа шу каби кўплаб экспорт товарлари ҳажми ва турларини кўпайтириш эвазига таъминланмоқда.

Буни экспорт ҳажмида тайёр маҳсулотлар ва хизматларнинг улуши 53 фоиздан ошгани, пахта толасининг улуши эса 17 фоизгача камайгани ҳам яққол тасдиқлайди.

Бешинчидан, 2006 йилда аҳоли бандлигини ошириш, халқимиз турмуш даражасини босқичма-босқич юксалтириш йўлида сезиларли қадамлар қўйилди.

Барча тоифадаги ишчи-ходимларнинг реал иш ҳақи ўтган йилда 36 фоизга ўсди.

Ўтган йили иқтисодиётимизда амалга оширилган таркибий ўзгариш ва ўсиш суръатлари, кичик бизнес ва тадбиркорликни рағбатлантириш, хизмат кўрсатиш соҳасини жадал ривожлантириш, одамларимизга касаначиликнинг турли шакллари билан шуғулланиши учун шарт-шароит яратиб бериш, муҳтож oilаларни чорва моллари билан таъминлаш борасида қилинган кўпгина ишлар туфайли мамлакатимизда қарийб 570 мингта иш ўрни яратилди.

Айниқса, 2006 йилда йирик саноат корхоналари билан кооперациялашиш негизида касаначилик фаол ривожланиб, бунинг натижасида 60 мингдан зиёд иш ўрни ташкил этилди.

Мана шу билдирилган фикрлар нуқтаи назаридан ҳар қайси ҳоким ўз вилоятида қандай иш

қилингани ҳақида ҳисоб берса, мақсадга мувофиқ бўлар эди.

Шуни таъкидлаш жоизки, биз катта сармоя, маблағ талаб қилмайдиган касаначиликни йўлга қўйиш мақсадида жойлардаги ишлаб чиқариш корхоналарида бекор ётган турли хил дастгоҳ ва ускуналарни қўлидан иш келадиган одамларга, оилаларга бердик. Натижада 60 минг одам, 60 минг оила қўшимча даромадга эга бўлди. Шу одамларнинг, айтиш мумкинки, дунёқараши ўзгарди. Улар энди ўз оиласи, болалари олдида бошини кўтариб яшайди, эл-юрт, Ватан равнақиға ўз ҳиссасини қўшади.

Шу маънода, бу масала бўйича ибратли тажрибаларни ўрганиш, кенг тарғиб этиш албатта фойдалан холи бўлмайди.

Иқтисодиётимизда қўлга киритилган марралар ҳақида гапирганда, шуни айтиш керак, бугунги дунёда нуфузли ташкилот бўлмиш Халқаро валюта жамгармасининг берган баҳоси кўп нарсани англади. Бундай ютуқлар замирида нима турибди? Албатта, пешона тери ва қаттиқ меҳнат.

Энг муҳими, инсон аниқ мақсад сари интилса, унга барча шарт-шароит яратиб берилса, моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантирилса, у энг юксак марраларни эгаллашга қодир бўлади. Бизнинг мутахассислар, ёшларимиз қандай замонавий, юксак технологияларни ўзлаштира олаётганини кўриб турибмиз. Бугун касб-ҳунар коллежларини, олий ўқув юртларини битираётган болаларимиз ҳеч кимдан кам эмас.

Бу гаплардан мақсад шуки, биз ҳеч қачон Ўзбекистон эришган ютуқларни рўкач қилиб, қуруқ мақтаниш йўлиға ўтганимиз йўқ ва ўтмаймиз ҳам.

Аксинча, бу борада реал натижалар ҳақида гапириш ўринли бўлади, деб ўйлайман. Масалан, таълим-тарбия ва соғлиқни сақлаш соҳасидаги ютуқларимизни олайлик. Бугун замон шиддат билан ўзгаряпти — унга ҳамқадам бўлиб яшаш ва ишлаш керак. Бунинг учун эса, аввало, интеллект, ақл-заковат керак.

Йилнинг ҳар чорагида ўтказиладиган ижтимоий ҳисоботлар натижаларига кўра, ўтган йили аҳолининг бандлиги 2,7 фоиз, шу жумладан, саноатда 9 фоиз ўсган, қишлоқ хўжалигида банд бўлганларнинг сони эса 4 фоизга камайган.

Аммо, бу йўналишда амалга оширилган ишларга қарамасдан, бугунги кунда мамлакатимизда вақтинчалик ишларда банд бўлганлар сони салкам 300 минг нафарни ташкил этаётганига, 560 мингдан зиёд киши ёки меҳнатга лаёқатли фаол аҳолининг қарийб 5 фоизи ишга жойлашишга муҳтож эканига алоҳида эътибор қаратишимиз зарур.

Бундай ҳолат аҳоли бандлиги муаммолари ҳали-бери ижтимоий сиёсатимизнинг зудлик билан ҳал қилиш талаб этиладиган ўткир ва долзарб масаласи бўлиб қолаётганини кўрсатади ва бу соҳада давлат ва жамоат ташкилотлари, аввало, маҳаллий ҳокимиятлар томонидан амалга оширилаётган барча ҳаракатларимизни янада кучайтиришни талаб қилади.

2006 йилда аҳолининг кам таъминланган ва муҳтож қатламларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш ва уларга моддий ёрдам кўрсатиш борасида аниқ йўналтирилган самарали чора-тадбирларни амалга ошириш, таълим, кадрлар тайёрлаш, соғлиқни сақлаш ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш соҳаларида мақсадли умуммиллий дастурларни ҳаётга татбиқ этиш масалаларига катта эътибор қаратилди.

Фақатгина «Ҳомийлар ва шифокорлар йили» дастурида кўзда тутилган тадбирлар ижроси учун қарийб 284 миллиард сўм, жумладан, 133 миллиард сўм бюджет маблағи, 151 миллиард сўмдан зиёд идора ва ташкилотлар, ҳомийлар маблағи сарфлангани ҳам шундан далолат беради.

Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини амалга ошириш натижасида 1997 йилдан буён касб-хунар коллежлари ва академик лицейларда иқтисодиётимизнинг турли соҳа ва тармоқлари учун қарийб 600 минг нафар малакали ёш кадрлар тайёрланди.

Мана бу — бизнинг катта ютуғимиз. Биз 600 минг ёш, келажакка интилган, кўзлари ёниб турган йигит-қизларимизни ҳаётга тайёрладик. Уч йиллик ўқиш давомида замонавий касб ва дунёқараш эгаси бўлган, хорижий тилларни пухта биладиган ёш авлодимиз ҳаётга кириб келмоқда.

Биргина 2006 йилнинг ўзида 8 минг ўқувчи ўрнига эга бўлган 6 та академик лицей ва 70 минг ўринли 124 та касб-хунар коллежи қуриб, фойдаланишга топширилди, 8,7 миллиард сўмлик ва 15 миллион АҚШ доллари миқдоридagi ўқув-лаборатория жиҳозлари харид қилинди.

Мактаб таълимини ривожлантириш дастурига мувофиқ 2006 йилда 61 та янги мактаб қуриб, фойдаланишга топширилди, 385 та мактаб капитал реконструкция қилинди, 530 та мактаб эса таъмирланди.

Фурсатдан фойдаланиб, яна бир масалани ўртага қўйиш жоиз, деб биламан. Агар биз 1997 йили Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини қабул қилмасак, лицей ва коллежларни қуриш, нафақат қуриш, балки жиҳозлаш, уларда ишлайдиган малакали педагогларни, тегишли дастурларни тайёрлашни йўлга қўймасак, бу даргоҳларни битириб чиқади-

ган ёшларни ишга жойлаш масаласини ўйламасак, айтинглар, нима бўлар эди?

Фарзандлари келажагини ўйлаб яшаш — ўзбек миллатига хос фазилат.

Бугун мана шу дастурни бутун дунё эътироф этмоқда. Лицей ва коллежларни битирган минг-минглаб ёшларимиз нафақат юртимизда, балки хорижий мамлакатларда ҳам муваффақиятли ишламоқда.

Шу маънода, мамнуният билан айтиш мумкинки, мана шу ўн йил биз учун бекор ўтгани йўқ. Бу ишларимизнинг дастлабки ҳосилини кўра бошладик. Бизнинг ишимизга кимки баҳо бермоқчи бўлса, ана шу ёшларга, уларнинг онги ва дунёқарашига боқсин.

Ўқитувчилар ва умумтаълим муассасалари ходимларини моддий рағбатлантириш ҳамда уларнинг меҳнатига ҳақ тўлашнинг сифат жиҳатидан мутлақо янгича усуллари жорий этилди. Барча мактабларда меҳнатда ўрнатилган кўрсатган халқ таълими ходимларини рағбатлантиришга қаратилган мактаб директори фондлари тузилди ва ўтган йили шу фондлар орқали 190 минг нафарга яқин ўқитувчи рағбатлантирилди.

Соғлиқни сақлаш тизимини такомиллаштириш ва аҳолига тиббий хизмат кўрсатиш сифатини ошириш, мамлакатимизда спортни, биринчи галда, болалар спортини ривожлантириш, тиббиёт ходимлари ва ижтимоий соҳа ходимлари меҳнатини рағбатлантириш масалаларига катта эътибор қаратилди.

Мамлакатимизнинг ўтган йилдаги ижтимоий-иқтисодий ривожланиш натижаларига яқун ясар эканмиз, ҳақиқатан ҳам, 2006 йил — бозор иқтисодиёти ва демократия йўлида чуқур ислохотлар

амалга оширилган, иқтисодиётимиз юксак суръатлар билан ривожланган, эл-юртимизнинг турмуш даражасини юксалтириш борасида ижобий ўзгаришларга эришилган йил бўлди, деб ишонч билан айтишга барча асосларимиз бор.

Халқимизнинг белни маҳкам боғлаб, пешона тери тўкиб қилган машаққатли меҳнати эвазига эришилган бу ютуқлар, ўз навбатида, янгиланиш ва барқарор тараққиёт йўлидан янада қатъий ва изчил ҳаракат қилишимиз учун мустаҳкам замин бўлиб хизмат қилиши муқаррар.

Қадрли юртдошлар!

Биз 2007 йилги истиқбол кўрсаткичлари ва иқтисодиётни ривожлантиришнинг асосий устувор йўналишларини белгилар эканмиз, аввало, мамлакатимизни модернизация қилиш ва демократик янгилаш, жамиятни эркинлаштириш, аҳоли турмуш даражасини юксалтириш борасида амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотларни янада чуқурлаштириш заруратидан келиб чиққан ҳолда иш олиб боришимиз лозим.

Шу борада иқтисодиётимизни ривожлантиришда қандай устувор йўналишлар кўзда тутилмоқда?

Албатта, олдимизда турган вазифалар кўп, лекин ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган ҳаётий масалаларнинг жиловини қўлда маҳкам ушлаб турмасак, кўзлаган натижага эриша олмаймиз.

Биринчи навбатдаги ҳал қилувчи асосий вазифа — бу иқтисодиётнинг барқарор ва мутаносиб суръатларда ўсиши ҳамда таркибий ўзгаришлар ва модернизациялашни таъминлаш, унинг энг муҳим тармоқларини техник ва технологик жиҳатдан янгилаш, солиқ сиёсатини янада эркинлаштиришдан иборат.

Барчамизга маълумки, мамлакатимиз Олий Мажлиси томонидан 2007 йил учун мўлжалланган иқтисодий ва ижтимоий ривожланишнинг асосий кўрсаткичлари тасдиқланган. Жорий йилда ялпи ички маҳсулот ҳажми 7,7 фоиз, саноат ишлаб чиқариши 7,8 фоиз, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажми 5 фоиз ўсишини таъминлаш, иқтисодиёт тармоқларини ривожлантиришга жалб этиладиган инвестициялар ҳажмини эса 25,5 фоизга кўпайтириш белгиланган.

Шу билан бирга, қатъий молия-кредит ва пул сиёсатини юритиш ва шу асосда йил давомида инфляция даражасини 5-7 фоизгача қисқартириш кўзда тутилган.

Солиқ сиёсатини янада эркинлаштириш ва солиқ органлари фаолиятини такомиллаштириш борасидаги ишлар давом эттирилади. Даромад солиғи ставкаларини 12 фоиздан 10 фоизга, кичик бизнес субъектлари учун ягона солиқ тўлови ставкасини 13 фоиздан 10 фоизга, шунингдек, ягона ижтимоий тўлов ставкасини 24 фоизгача камайтириш кўзда тутилмоқда.

Тиббиёт, таълим ва спорт объектларини сақлаш харажатлари корхоналарнинг солиққа тортиладиган базасидан чиқарилади, савдода илгари тўлаб келинган учта тўлов ўрнига эса ягона солиқ тўлови жорий этилади.

Шунингдек, жисмоний шахслар даромадларидан олинадиган солиқ ставкалари сезиларли даражада пасайтирилади, қатор бошқа солиқ тўловлари ва имтиёзлари унификация қилинади.

Айни пайтда саноатнинг ёқилғи-энергетика, нефть-газ-кимё мажмуалари, энергетика, олтин қазиб олиш ва рангли металлургия, кимё ва қурилиш материаллари саноати каби тармоқлари, ах-

борот ва коммуникация технологиялари соҳалари доимий диққат марказимизда бўлади.

Енгил саноат тarmoқлари, шу жумладан, тўқимачилик саноати, хом ашёни қайта ишлаш тarmoқлари мамлакатимизда қандай бой манбаларга ва аҳолини иш билан таъминлаш бўйича қандай салоҳиятга эга эканини яхши биламиз. Шунинг учун ҳам бу соҳаларнинг ўсиши ва самарасини оширишга жиддий аҳамият берилади.

Олдимизда турган, алоҳида эътиборни талаб қиладиган яна бир муҳим масала — бу қишлоқ хўжалигида таркибий ўзгаришларни амалга оширишни изчиллик билан давом эттиришдан иборат. Биз истиқлол йилларида том маънода ғалла мустақиллигига эришдик, бугунги кунда фақат ўзимизни ғалла билан таъминлаб қолмасдан, айни вақтда ғалла ва ун маҳсулотларини экспорт ҳам қилмоқдамиз. Жаҳон пахта бозорларида ўзбек пахта толаси доимо юксак харидоргир бўлиб келмоқда. Бунинг икки йилдан бери Тошкент шаҳрида ўтказиладиган Халқаро пахта ярмаркаси натижалари ҳам яққол тасдиқлаб турибди.

Буларнинг барчаси бизни қувонтиради, албатта. Лекин айни пайтда қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг самарасини ошириш, мулкчилик муносабатлари ва шакллари тубдан ислоҳ қилиш, фермер хўжаликларини ривожлантириш ва мустақамлаш, қишлоқларимизни обод этиш асосида қишлоқ аҳолисининг даромадлари ва турмуш даражасини юксалтириш вазифалари доимий эътибор марказида туриши шарт.

Шу мақсадларга эришишда қишлоқ жойларда ихчам, замонавий технологиялар билан жиҳозланган корхоналар қуриш, кичик бизнес ва тадбиркорлик, касаначиликнинг турли шаклла-

рини ривожлантириш ўта муҳим аҳамият касб этади.

Бу масалалар бўйича Вазирлар Маҳкамаси (Ш.Мирзиёев) 2007—2011 йилларга белгиланган, мамлакатимизнинг барча ҳудудларини қамраб оладиган ягона дастур ишлаб чиқиши зарур. Унда қишлоқни ривожлантиришнинг асосий йўналишларини амалга ошириш учун тегишли тадбирлар, шу жумладан, молиявий омиллар ва солиқ имтиёзлари кўзда тутилиши лозим.

Бу дастур ҳақида гапирганда, ҳокимларнинг масъулиятини оширишга алоҳида эътибор бериш зарур. Нима учун баъзи вилоятлар қишлоққа саноатни олиб киришда сезиларли натижаларга эришяпти-ю, баъзилари бу масалада оқсамокда?

Ҳар бир ҳоким ўз фаолиятига баҳо беришда ана шундай мезонларга асосланиши лозим. Эски тузумга хос рапортбозлик каби нуқсонларга чек қўйиш даркор.

Инсон ҳаёти учун муҳим бўлган соҳалар — ҳаёт даражасини кўтариш, соғлиқни сақлаш, таълим-тарбия, одамларнинг кайфиятига таъсир этадиган ижтимоий масалаларни ечишга алоҳида аҳамият бериш керак.

Албатта, қишлоқ хўжалик соҳасида ислоҳотлар бўляпти, лекин ислоҳотлар ислоҳот учун эмас, инсон учун бўлиши лозим. Мисол учун, фермерлик ҳаракатини олайлик. Бу ҳаракатнинг ҳаётимиздаги ўрни ва аҳамияти беқиёс, унинг келажаги бор. Аммо бу соҳада ҳам турли камчиликлар, салбий ҳолатлар учраётганидан кўз юмиб бўлмайди. Фермерларга кенг йўл очиб бериш керак, айтилиб вақтда уларга нисбатан талабни ҳам сусайтирмаслик лозим.

Айтайлик, бир фермер мажбуриятини бажариб, ўз даромадидан орттириб, мактаб ёки боғча қурип-

ти, баъзи фермерлар эса зиммасига олган шартнома режасини ҳам бажармаяпти. Ҳолбуки, улар учун уруғлик, ёқилги, ўғит ва кредит маблағлари ўз вақтида етказиб берилмоқда.

Агар биз бу борадаги шартнома мажбуриятларига қатъий амал қилмасак, табиийки, давлатимизга, халқимизга катта зиён етади.

Шу сабабли бу дастурни ишлаб чиқишда қишлоқ жойларда кичик корхоналар ташкил этишда давлат томонидан тегишли имтиёзлар берилиши керак. Шу билан бирга, қишлоқда зарур инфратузилма — газ, сув, электр, коммуникация тармоқларини яратиб беришни ҳукумат ўз зиммасига олиши даркор. Шундагина бу жойларга чет эл инвестицияси келади, шундагина қишлоқда ривожланиш бўлади.

Мазкур дастурда қишлоқ хўжалигида етиштириладиган хом ашёни, биринчи навбатда, мева-сабзавот ва чорвачилик маҳсулотларини тубдан қайта ишлаш масаласи муҳим ўрин эгаллаши даркор.

Чорвачилик соҳасида фермер хўжаликлари ташкил этиш, шунингдек, қишлоқдаги муҳтож оилаларни қорамол билан бепул таъминлаш ҳисобига чорва сони бугунги кунда 2000 йилга нисбатан учдан бир қисмга кўпайди.

Аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш миллий дастурига мувофиқ бу йил ҳам қишлоқ жойларда 60 мингга яқин кам таъминланган оилаларга чорва моллари, биринчи галда соғин сигирлар бепул берилиши кўзда тутилмоқда.

Лекин шулар қаторида таъкидлаш керакки, бугунги кунда чорвачиликни ривожлантиришнинг моддий-техник базасини мустаҳкамлаш, наслчиликни тубдан яхшилаш, ветеринария ва зоотехни-

ка хизматининг замонавий тармоғини ташкил этиш, ем-хашак, аввало, омухта озуқа билан таъминлаш каби муаммолар ҳамон долзарблигича қолмоқда.

Гўшт-сут ишлаб чиқариш тармоғини ривожлантириш, замонавий технология билан жиҳозланган ихчам хусусий корхоналарни ташкил этиш, шу асосда харидоргир маҳсулотлар сифати ва турларини оширишга алоҳида эътибор бериш зарур.

Мамлакатимизда сифатли хом ашёнинг бой ресурслари мавжудлигига қарамасдан, мева-сабзавот маҳсулотлари ва узумни комплекс қайта ишлаш соҳасида ҳам қалашиб турган, ўз ечимини кутаётган муаммолар ҳали кўп.

Биз иқтисодиётимиз таркибида хизмат кўрсатиш соҳасини жадал ривожлантиришга алоҳида эътибор қаратишимиз лозим.

Бугунги кунда мазкур соҳада ялпи ички маҳсулотнинг 39,5 фоизи яратилмоқда, унда иқтисодиётда банд бўлган меҳнатга лаёқатли аҳолининг қарийб 58 фоизи фаолият юритмоқда.

Ўтган йили бу соҳада муайян ишлар амалга оширилганини қайд этиш жоиз. Жумладан, маиший хизматлар 15 фоизга, таълим хизматлари, болалар ва ногиронларга ижтимоий хизмат кўрсатиш 30 фоизга кўпайди, молиявий хизматлар эса 2,5 марта ортди. Телекоммуникация хизматлари, уяли телефон алоқаси, Интернетдан жамоа бўлиб фойдаланиш шохобчалари ва бошқа соҳалар ҳам жадал суръатда ривожланмоқда. Телекоммуникация технологияларини такомиллаштириш бўйича кўрилган чора-тадбирлар 2006 йилда мамлакатимизнинг 220 та чекка ва олис аҳоли пунктларини телерадио тўлқинлари билан қамраб олиш имконини берди.

Универсал илмий кутубхоналар негизида ахборот-кутубхона марказлари ва ахборот-ресурс марказларининг ташкил этилиши аҳолига ахборот хизмати кўрсатишда янги имкониятлар очиб берди, улар ўқувчиларнинг билим даражаси ва мустақил таълим олиш имкониятини оширишга хизмат қилмоқда.

Шу билан бирга, республикамызда хизмат кўрсатиш соҳасининг сифати ва савияси бугунги кун талабларига жавоб бермайди, десак, айти ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ўз-ўзидан равшанки, хизмат кўрсатиш ва сервисга бўлган талабнинг изчил ўсиб бориши билан бу соҳа нафақат аҳолининг турмуш даражасини яхшилаш, энг зарур замонавий хизматлар кўрсатиш, балки одамларнинг, биринчи навбатда, қишлоқ аҳолисининг бандлик муаммоларини ҳал қилишда муҳим роль ўйнаши керак. Шундан келиб чиққан ҳолда, биз хизмат кўрсатиш соҳасининг мамлакат ялпи ички маҳсулотидаги улушини 2007 йилда 42-43 фоизга етказишимиз даркор.

Иқтисодиётдаги таркибий ўзгаришларда коммуникация тизимлари — темир йўл ва автотранспорт инфратузилмаси, электр, газ ва сув тармоқларини ривожлантириш катта ўрин тутди. 2007 йилда жанубий йўналишда — янги Тошгузар—Бойсун—Қумқўрғон темир йўли бўйлаб поездлар қатнови ни йўлга қўйиш кўзда тутилмоқда. Бу йирик лойиҳага 450 миллион АҚШ долларига яқин хорижий ва маҳаллий инвестиция йўналтирилганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Биз учун ушбу темир йўл нафақат муҳим стратегик аҳамиятга эга бўлган транспорт ўзаги, балки мамлакатимизнинг жанубий ҳудудлари — Қашқадарё ва Сурхондарё вилоятларини барқарор иқти-

содий ривожлантиришга шарт-шароит яратадиган ва ҳал қилувчи асосий омиллар бўлиб хизмат қилиши билан бирга, аҳоли бандлигини таъминлашда, унинг фаровонлигини оширишда катта ўрин тутиши муқаррар.

Минтақада кўмир ва ёқилғи саноати каби етакчи соҳаларни ривожлантириш, Хонжиза конида полиметалл рудаларни қазиб олиш ва қайта ишлаш, Тюбегатан калий ўғитлар конини ўзлаштириш ишларини амалга ошириш имконини берадиган мезондир.

Транспорт коммуникациялари ҳақида гапирганда, яқинда қабул қилинган «2010 йилгача автомобиль йўллари ривожлантириш концепцияси»ни амалга оширишга алоҳида эътибор қаратишимиз лозим.

Молия вазирлиги, Республика йўл жамғармаси, «Ўзавтйўл» давлат-акциядорлик компанияси ҳамда жойлардаги бошқарув органлари халқаро, давлат ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган янги автомобиль йўллари қуриш, мавжуд бўлганларини реконструкция қилиш, замонавий логистика марказларини шакллантириш бўйича концепцияда белгиланган чора-тадбирларнинг сўзсиз бажарилишини таъминлаши керак.

Бугунги кунда иқтисодиётнинг етакчи тармоқларида ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш билан боғлиқ ишларнинг аҳволи ўзига жиддий эътибор қаратишни талаб қилади.

Баъзан бу борада мутлақо чидаб бўлмайдиган ҳолатларни учратиш мумкин.

Бир мисол. 2006 йилда тўқимачилик саноатида даққионусдан қолган эски дастгоҳлар билан таъминланган, зарар кўриб ишлаётган икки юзта кор-

хонани ёпишга тўғри келди. Улар юқори харидоргир хом ашё — пахта толасидан бозори бўлмаган, ўта сифатсиз ип-калава ва момиқ ишлаб чиқариб келган.

Аҳвол шундай бўлишига қарамасдан, бу корхоналар, биринчи навбатда, туман, шаҳар ва вилоят ҳокимликлари раҳбарларининг масъулиятсизлиги туфайли фаолият кўрсатишни давом эттирган.

Яъники, ҳокимлар бу сифатсиз маҳсулотнинг бозори йўқлигини билатуриб, гўёки одамларни иш билан таъминлаш мақсадида шу корхоналарни сақлаб келган. Савол тугилади: агар пахта толаси ҳокимларнинг хусусий мулки бўлса, уни зарар билан ишлайдиган шу корхоналарга берармиди? Йўқ, албатта!

Ушбу корхоналарни тугатиш ва ишчиларини бошқа корхоналарга ўтказиш ҳисобидан қарийб 20 минг тонна сифатли пахта толасини, яъни тахминан 22 миллион АҚШ доллариға тўғри келадиған маҳсулотни тежашға эришдик.

Ёки ҳали-бери сақланиб қолаётган, сифатли технологиялар, экстракция ускуналарига эга бўлмаган, катта зарар эвазига сифатсиз, истеъмол учун яроқсиз ўсимлик ёғи ишлаб чиқараётган ёғ-мой корхоналарини олайлик.

Бу соҳадаги мавжуд аҳвол учун масъулиятни ким ўз бўйниға олади?

Минг афсуски, мамлакатимизнинг реал иқтисодиётида фаолият юритаётган корхоналарда эскирган технологиялар, жисмоний ва маънавий жиҳатдан аллақачон ўз умрини ўтаб бўлган асбоб-ускуна ва дастгоҳлар асосида ишлаётган ўнлаб ва юзлаб корхоналар сақланиб қолаётгани ҳақида салбий мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

Баъзан бундай техника ва дастгоҳларни сақлаб туришнинг ўзига сарфланаётган харажатлар уларнинг ўрнига янги, замонавий ускуналарни сотиб олишдан қимматга тушмоқда. Ишлаб чиқаришдаги катта йўқотишлар ҳақида эса гапирмаса ҳам бўлади.

Бир ҳақиқатни барчамиз яна ва яна бир бор чуқур англаб олишимиз шарт. Тобора кучайиб бораётган рақобат муҳити ҳамда мунтазам ўзгариб турадиган бозор талаблари ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, уни техник ва технологик жиҳатдан янгилаш билан боғлиқ масалаларга нисбатан бизнинг ёндашувларимизни мутлақо бошқатдан кўриб чиқишимизни талаб қилмоқда.

Бугунги кунда ишлаб чиқаришни техник жиҳатдан мунтазам модернизация қилиб бориш учун самарали рағбатлантириш тизимини яратишимиз зарур.

Бу борада модернизация қилиш ва янгилаш жараёнларини жадаллаштириш учун корхоналарнинг ўз маблағлари ва жалб қилинган маблағлар ҳисобидан йўналтираётган сармояларини уч йилга даромад (фойда) солиғидан, ўрнатилган ва ишлаб чиқариш жараёнида фойдаланилаётган янги ускуналарни эса мулк солиғидан озод қилиш бу масалага ижобий таъсир ўтказиши мумкин.

Шунингдек, ишлаб чиқариш фаолиятини амалга ошираётган ва ягона солиқ тўловини тўлаётган микрофирмалар ҳамда кичик корхоналар учун 5 йил муддатга инвестицион солиқ имтиёзини жорий қилиш таклиф этилади. Унга кўра, солиққа тортиш базаси янги сотиб олинган технологик ускуналар қийматига тенг миқдорда камайтирилади. Фақат бу кўрсаткич солиққа тортиш базасининг 25 фоизидан ошмаслиги керак.

Молия ва Иқтисодиёт вазирликлари, Давлат солиқ қўмитаси бир ой муддатда ушбу масала бўйича ҳукумат қарори лойиҳасини белгиланган тартибда ишлаб чиқсин ва тасдиқлаш учун киритсин.

Ҳурматли дўстлар!

Иқтисодий ислохотларни амалга оширишда бизнинг асосий устувор йўналишимиз бундан буён ҳам бизнес, жумладан, хусусий бизнес учун зарур бўлган барча қулай шароитларни яратишдан, давлатнинг иқтисодиётдаги иштирокини изчил камайтириб боришдан иборат бўлиб қолаверади.

Ушбу принципиал вазифаларни амалга оширишда қандай масалалар ва йўналишлар эътибор марказимизда бўлмоғи даркор?

Биринчидан, хусусий мулк ва хусусий тадбиркорлик ҳуқуқини ҳимоя қилишга доир қонунчиликни янада мустаҳкамлаш масаласига эътибор қаратиш лозим.

Бу борада яна қандай янги қонуний нормалар ва меъёрий ҳужжатлар қабул қилиниши зарурлигини, амалдаги қонун ҳужжатлари бугун нима учун ишламаётганини аниқлаш гоят муҳим аҳамият касб этади.

Суд қарорларининг муқаррар равишда бажарилишини таъминлашда Суд қарорлари ижроси департаменти фаолиятининг самарасизлиги жиддий камчилик бўлиб қолмоқда.

2006 йили республикада ушбу тизимни мустаҳкамлаш юзасидан кескин чоралар кўрилди, унинг кадрлар таркиби деярли тўлиқ янгиланди, суд ижрочилари сони кўпайтирилди, уларнинг меҳнатини рағбатлантириш тадбирлари белгиланди.

Бироқ, афсуски, қабул қилинган суд қарорлари ижросини таъминлаш чоралари ҳалигача аниқ амалий натижа бераётгани йўқ, бу қарорларнинг

аксарияти ойлаб, ҳатто йиллаб бажарилмасдан қолмоқда.

Ўтган йилдан бошлаб, биз кичик бизнес субъектларини рўйхатга олиш масаласида янги тартибни, яъни икки кун ичида хабардор қилган ҳолда рўйхатга олиш тизимини жорий қилишга ўтдик.

Шунга қарамасдан, жойларда ҳамон эскича тартиб сақланиб қолмоқда. одамларга ўз иши, ўз бизнесини очиш ҳуқуқини берадиган турли лицензия ва рухсатномалар бериш тажрибаси давом этмоқда.

Шунингдек, бизнесни ёпиш ва тугатишни расмийлаштириш масаласи ҳам ҳал этилмаган ва тартибга солинмаган. Бунинг оқибатида бу ишларни ҳал қилиш баъзан ойлар давомида чўзилади.

Вазирлар Маҳкамаси (Ш.Мирзиёев) қисқа муддатда бу масалалар бўйича тегишли тартиб ўрнатиши лозим.

Иккинчидан, биз хусусийлаштириш ишларига нисбатан муносабатимиз ва ёндашувларимизни ҳам тубдан ўзгартиришимиз, иқтисодиётнинг кимё, электротехника саноати, қишлоқ хўжалиги машинасозлиги, қурилиш материаллари саноати ва бошқа етакчи тармоқларга қарашли корхоналарнинг акцияларини кимовшди савдосига қўйиш бўйича қатъий чоралар кўришимиз зарур.

Бу ҳақда гапирганда, илгари ҳам айтган фикрни яна бир бор таъкидлашни истардим: биз хусусийлаштиришдан келадиган маблағлар ҳисобидан бюджетга тушумларни кўнайитишни ўз олдимизга мақсад қилиб қўйганимиз йўқ.

Бу борадаги асосий масала — хусусийлаштириладиган объектларга эгалик қилишга даъвогарларнинг аввало объектларни модернизация қилиш,

техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш ва жаҳон бозорида рақобатга бардошли маҳсулот ишлаб чиқариш бўйича ўз зиммасига оладиган мажбуриятларидир.

Давлат мулки кўмитаси, Иқтисодиёт ва Молия вазирликлари ғоят қисқа муддатда амалдаги Хусусийлаштириш дастурларини қайта кўриб чиқсин ва бунда акциялар пакетлари, жумладан, давлатга тегишли назорат акция пакетлари бўлган, инвесторларга таклиф этиладиган стратегик муҳим объектлар рўйхатини тубдан кенгайтиришни назарда тутсин.

Такрор айтаман: биз бу масала бўйича бюджетга тушумларни кўпайтиришни ўйлаётганимиз йўқ. Гап бу ерда одамларнинг сармояси, маблағини мана шу соҳага жалб этиш ҳақида бормоқда. Чунки одамларда маблағ бор, лекин, айти пайтда, уларда агар пулимни сарфлайдиган бўлсам, эртага ортимдан тушади, текшир-текшир бошланади, деган ҳадик ва қўрқув ҳам йўқ эмас. Тан олиш керакки, бундай қўрқув бежиз эмас. Бизда ким кўп — текширувчи кўп.

Албатта, жамиятимизда ўта бойлар ҳам, ўта камбағаллар ҳам бўлмаслиги керак. Лекин, шу билан бирга, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик эгаларига, уларнинг ўз ҳалол меҳнати, пешона тери билан топадиган даромади ва бойлигига ёндашишда эски замондан қолган иллат ва асоратлардан бутунлай воз кечишимиз зарур. Лўнда қилиб айтганда, **уларга ҳасад билан эмас, ҳавас билан қараш** жамиятимизда тобора чуқур қарор топишини хоҳлардим. Ва бундай ҳолатни бугун ҳаётимизда содир бўлаётган ўзгаришларнинг табиий ва мантиқий натижаси тариқасида кўришимиз маъқул деб ҳисоблайман.

Бугунги кунда республика фонд бозори ва қимматли қоғозлар бозоридаги ишларнинг аҳволи ҳам бизни қониқтирмайди.

Бундай аҳвол кўп жиҳатдан корхоналардаги корпоратив бошқарув тизимидаги жиддий камчилик ва нуқсонлар билан боғлиқ.

Шуни очиқ айтишимиз керак, хусусийлаштириш тўғрисида баландпарвоз баёнот ва гаплар айтилгани билан амалда аксарият ҳолларда улар акциядорлик жамиятлари раҳбарларининг эшикларидаги лавҳаларнинг ўзгаришига, яъни директор ўрнига бошқарув раиси деган ёзув пайдо бўлишига, лекин ишнинг моҳияти ва усули эскича қолишига олиб келмоқда, холос.

Минг афсуски, мазкур акциядорлик компанияларининг Кузатув кенгашлари, тафтиш комиссиялари деярли ишламайди, улар номигагина, қоғозда қолиб кетмоқда.

Ушбу муаммони бундай корхоналар негизида хусусий корхона ва компаниялар ташкил этиш орқали ҳал қилиш мумкин, деб ўйлайман.

Ташкил этиладиган мазкур корхона ва компанияларга ишлаб чиқариш самарадорлигини сўзсиз ошириш ва рақобатга бардошли маҳсулот ишлаб чиқаришга қаратилган ўрта ва узоқ муддатли сармоя киритиш мажбуриятларини ўз зиммасига оладиган хусусий шахс ёки сони чекланган мулкдорлар эгаллик қилиши лозим.

Бу вазифаларни биринчи галда иқтисодий notchор акциядорлик жамиятларига нисбатан уларни кейинчалик хусусий сармоядорларга сотиш шарти билан банкротлик механизмини қўллаш орқали ҳал этиш зарур.

Учинчидан, давлатнинг иқтисодиётдаги иштирокини кескин камайтириш бўйича юқорида қўйилган мақсадларга эришишда давлат назорат органларининг корхоналар хўжалик фаолиятига ҳар қандай ноқонуний аралашувига тўла барҳам бериш муҳим аҳамиятга молик масала бўлиб қолмоқда.

Албатта, кейинги уч йилда бу борада кўпгина ишлар амалга оширилди. Бугунги кунда республикамизда молия-хўжалик фаолиятини фақат солиқ органлари текшириши мумкин, тадбиркорларга нисбатан ҳар қандай санкциялар фақат суд қарорига биноан қўлланади. Қонунчиликдаги баҳсли масалалар тадбиркорлар фойдасига ҳал этилмоқда. Ҳисобот тақдим этишнинг барча шакллари ва турлари кескин қисқартирилди.

Бироқ бу соҳада ҳали кўп иш қилиш керак. Гап бу ўринда корхоналар фаолиятига аралашуш учун маъмурий имкониятлардан, уларнинг молиявий ва бошқа ресурсларидан ҳар қандай шаклда ноқонуний фойдаланишга қаратилган уринишларнинг қатъий бартараф этилиши ва бундай хатти-ҳаракатларга йўл қўйганлар маъмурий тартибда ҳамда суд орқали жазоланиши зарурлиги ҳақида бормоқда.

Бизнинг асосий мақсадимиз шундан иборатки, ўз сармоясини аниқ бир ишга йўналтириб, ўзининг мулки ва маблағини ўртага қўяётган тадбиркор ҳар қандай даражадаги давлат амалдори, ҳеч қандай текширувчи унинг мулки ва бизнесига дахл қилишга ҳаққи йўқлигига ишонч ҳосил қилиши керак.

Ўйлайманки, Олий Мажлисимиз, Бош прокуратура ва суд органлари ушбу вазифани амалга ошириш бўйича қўшимча қатъий чоралар кўради.

Тадбиркорликка нотўғри муносабат, бу соҳа вакилларига кўрсатилаётган зўравонлик кўринишла-

рини бозорларимизда кўп учратиш мумкин. Шу ўринда яқинда телевидениеда намойиш этилган бир ҳолатни мисол келтирмоқчиман.

Бир хонадонда эр-хотин, биз ҳам тadbиркорлик орқасидан бой-бадавлат бўламиз, деб ўз ишини, ўз бизнесини очмоқчи бўлади. Яъни улар уйида халқимизнинг машҳур таомларидан бўлмиш норин тайёрлашга ва уни бозорга чиқариб сотишга қарор қилади.

Ўзингиз яхши биласиз, норин тайёрлаш кўп меҳнат ва маҳоратни талаб қилади. Эр-хотин норин тайёрлаб, уни бозорга олиб чиқмоқчи бўлади. Лекин, шунга эътибор берайлик — бу ишни амалга оширишда улар қандай кутилмаган азоб-уқубат ва тамагирликларга дучор бўлади:

— бозорга чиқишдан олдин яқин қўшниларни норин билан зиёфат қилиш керак;

— бозор дарвозасида ўз ҳаққини талаб қилади-ганларнинг қўлига нимадир қистириш зарур;

— бир амаллаб бозорга кириб олгач, жой олиш учун паттачиларни, таомнинг сифатини текширадиган ва бошқа турли назоратчиларни рози қилиш керак;

— охирида бозорнинг энг каттаси бўлмиш бозорқўмнинг навбатдаги ўтиришига устига қази тўғралган бир лаган ёғли норинни совға-салом тариқасида узатиш лозим.

Ўзингиз ўйланг, бу аҳволда бечора тadbиркорнинг ўзига нима қолади, шунча азобдан сўнг у қандай эркин нафас олиши, қандай тadbиркорлик қилиши мумкин?

Охир-оқибатда нима бўлади — хотинининг «йигиштиринг бу ишингизни, тadbиркор бўлмасдан кетинг», деб эрига куйиниб гапирганини кўра-миз.

Бундай ҳолатни кўрган ҳар қандай одам фақат ёқасини ушлаб, тавба дейишга мажбур бўлади. Афсуски, қанчалик аччиқ бўлмасин, бу бор ҳақиқат.

Бундан келиб чиқадиган хулоса шуки, тадбиркорларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича ҳали кўп иш қилишимиз кераклигини ҳаётнинг ўзи тақозо этмоқда.

Тўртинчидан, кооперация алоқаларини кучайтириш ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш, мақсадга мувофиқ ҳолатларда, трансмиллий корпорациялар таркибига кириш очиқ иқтисодиёт йўлида изчил ривожланишимизнинг муҳим омили ҳисобланади.

Масаланинг бу тарзда қўйилиши, аввало, хом ашёни комплекс равишда ва чуқур қайта ишлаш негизига қўшимча қиймат даражаси юқори, замонавий юксак технологияларга эга бўлган саноат тармоқларини ривожлантиришга қаратилган таркибий ислоҳотларимизнинг моҳиятидан келиб чиқади.

Бизнинг ўзига хос шароитимизни ҳисобга олган ҳолда, йирик трансмиллий компаниялар билан кооперация алоқалари ва ҳамкорликни кенгайтириш ҳамда мустаҳкамлаш — бу, авваламбор, замонавий менежмент, ишлаб чиқаришни бошқариш ва меҳнатни ташкил этишнинг замонавий шакллариини жорий қилиш, энг илгор технологиялардан фойдаланиш ва, энг муҳими, маҳсулотларимизни сотиш учун жаҳон бозорларига чиқиш имконини яратади.

Кооперация ва ҳамкорлик ҳақида гапирганда, биз нафақат ноёб минерал-хом ашё бойликларини, нафақат корхоналарнинг ишлаб чиқариш қуввати ва салоҳиятини, балки мамлакатимиздаги мавжуд интеллектуал ресурсларни, юқори мала-

кали ишчи кучларини таклиф этишни ҳам назарда тутамиз.

Бу вазифани амалга ошириш учун, биринчи навбатда, автомобилсозлик, самолётсозлик, қишлоқ хўжалиги машинасозлиги, электротехника, енгил саноат, тўқимачилик, озиқ-овқат, фармацевтика, қурилиш материаллари саноати ва бошқа юқори технологияли тармоқларда катта имкониятлар мавжуд.

Бешинчидан, барчамизга яхши аёнки, бизнеснинг муваффақияти бозор иқтисодиёти институтлари, хусусан, юксак профессионал даражадаги мустақил аудитни, суғуртанинг замонавий шаклларини ва молиявий хизматларнинг бошқа турларини кенг ривожлантиришга бевосита боғлиқ.

Ана шу институтларни ривожлантириш учун юртимизда тегишли ҳуқуқий асос яратилган, аммо бу борадаги чора-тадбирларни амалга оширишда сусткашлик ва юзаки қарашларга йўл қўйилмоқда.

Шуни қайд этиш лозимки, бизни аудит тизимининг ҳозирги аҳволи қониқтирмайди, чунки у ҳали-бери бизнес самарадорлигини реал баҳолашнинг зарур воситасига айлангани йўқ. Бу сектор шунчаки расмийатчилик учун ишламоқда ва ҳозирги кунга қадар молия бозорида етарли ишонч қозона олмаяпти.

Бизнесни суғурталаш соҳасидаги ишлар ҳам мутлақо қониқарсиз аҳволда. Мамлакатимиз суғурта компаниялари, маблаг ва тажрибаси етишмаслиги туфайли, ҳозирги вақтда тижорат шартномаларининг аксарият турларини суғуртавий таъминлаш, жумладан, экспорт кредитларини кафолатлаш имконига эга эмас. Бундай ҳолат экспорт ҳажми ва кўламига ўзининг салбий таъсирини кўрсатмоқда.

Шу муносабат билан Молия вазирлиги нафақат ушбу секторлардаги аҳволни танқидий баҳолаши, балки бутун молиявий инфратузилмалар фаолияти самарадорлигини чуқур ўрганиб чиқиши ва бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига ўз таклифларини киритиши зарур.

Учинчи энг муҳим устувор йўналиш — бу, хорижий инвестицияларни, биринчи галда, тўғридан-тўғри инвестицияларни жалб этиш борасидаги ишларимизни ҳар томонлама кучайтиришдан иборат.

Юртимизда яратилган қулай имтиёз ва преференциялар тизими туфайли 2006 йил ҳолатига иқтисодиётимизга жами 20 миллиард АҚШ доллари-дан зиёд миқдордаги хорижий инвестиция жалб этилди. Тўғридан-тўғри жалб қилинган хорижий инвестициялар ҳажми эса фақатгина 2000—2006 йиллар мобайнида 9,3 марта ошди ва 2,5 миллиард АҚШ долларини ташкил этди.

Мамлакатимиз иқтисодиётига чет эл инвестицияларини жалб этиш — бу нафақат хорижий шериклар билан ҳамкорликда янги, истиқболли лойиҳаларни амалга ошириш, айти пайтда — бу, аввало, янги замонавий техника, дастгоҳ ва ускуналар, технология ва ноу-хауларни жорий этиш, шу асосда ишлаб чиқарадиган маҳсулотларимизнинг юксак сифатини таъминлашга қаратилган.

Энг муҳими, четдан имтиёзли сармояларни олиб келиш — бу пировард натижада мамлакатимизда рақобатга бардошли, кучли иқтисодиётни барпо этиш ва жаҳон бозорида ўз муносиб ўрнимизни эгаллашга қодир бўлиш демакдир. Ўйлайманки, бугунги кунда бу ҳақиқатни ҳеч кимга исботлаб ўтиришнинг ҳожати йўқдир.

Шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, инвестициялар, биринчи навбатда, тўғридан-тўғри хори-

жий инвестициялар оқими — бу, чет эллик шерикларимиз республикамизда амалга оширилаётган кенг қўламдаги демократик ва бозор ислохотларининг тўғрилиги ҳамда самарадорлигини тан олгани, уларнинг биз билан ҳамкорлик қилишга тайёр эканининг яна бир тасдиғидир.

Ўз-ўзидан аёнки, ҳеч қайси ўзига ишонган хорижий компания, айниқса хусусий компания чуқур ислохотлар амалга оширилмаётган, сармоя киритишнинг зарур кафолат ва истиқболлари мавжуд бўлмаган бозорга қадам босмайди.

Бу эса бизнинг зиммамизга хорижий инвестициялар учун имкон қадар кўп қулайлик яратилган муҳитни шакллантириш масалалари билан мунтазам ва атрофлича шуғулланиш вазифасини юклайди.

Барчамизга маълумки, 2007 йил учун Инвестиция дастури тасдиқланди. Бу дастурда реал иқтисодиётнинг энг муҳим тармоқлари ва ижтимоий соҳада йирик инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш, қиймати 3 миллиард 950 миллион АҚШ долларига тенг бўлган инвестиция маблағларини ўзлаштириш кўзда тутилган.

Ушбу дастур доирасида 1 миллиард АҚШ долларидан кўпроқ миқдорда хорижий инвестициялар жалб этилиши мўлжалланмоқда.

Бу маблағнинг салкам 700 миллион доллари ёки қарийб 68 фоизини тўғридан-тўғри хорижий инвестициялар ташкил этади. Хорижий инвесторлар билан ҳамкорликда жорий йилда 80 га яқин инвестиция лойиҳаси амалга оширилади, улар бугунги кунда зарур шартномалар ва молиявий манбалар билан таъминланган.

Бу лойиҳаларнинг барчасини санаб ўтирмасдан, фақат энг йирикларини айтиб ўтмоқчиман.

Булар — Хонжиза ва Учқулоч конларида ҳамкорликда полиметалл рудалар қазиб олиш, Устюрт минтақаси ва Орол денгизида ҳамда бошқа инвестиция киритилаётган ҳудудларда нефть ва газ бўйича геология-қидирув ишларини амалга ошириш, углеводород хом ашёсининг истиқболли конларини ўзлаштиришни давом эттириш, «Тошкент—Ангрен» темир йўл линиясини электрлаштириш, 16 та енгил саноат корхонасини техник қайта жиҳозлаш, Сургил конидан олинадиган хом ашё негизида полиэтилен ва полипропилен ишлаб чиқариш бўйича қўшма корхона ташкил этиш, уяли алоқа тармоғини кенгайтиришга қаратилган лойиҳаларни рўёбга чиқариш, Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм вилояти, Бухоро, Самарқанд, Гулистон, Жиззах ва Қарши шаҳарларидаги ичимлик суви билан таъминлаш тизимларини такомиллаштириш, шунингдек, бошқа бир қатор лойиҳалардан иборат.

Иқтисодиётимизнинг энг муҳим, аввало, етакчи тармоқларини модернизация қилиш ва техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш бўйича лойиҳаларни амалга ошириш мақсадида ўтган йили Ўзбекистон Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси тузилганидан барчангиз яхши хабардорсиз.

Мазкур жамғарманинг устав капиталини 1 миллиард АҚШ доллари миқдорида шакллантириш белгиланган эди.

2007 йилнинг 1 январигача жамғарманинг устав капиталига 500 миллион доллар маблағ жалб этилди.

Жамғарманинг асосий вазифаси фақат маблағларни жамлаш ҳамда таркибий ўзгаришларни амалга ошириш ва ишлаб чиқаришни модернизация қилиш учун ҳал қилувчи аҳамиятга молик муҳим

лойиҳаларни молиялаштириш билан чекланмайди, балки хорижий инвесторлар — чет эл компаниялари, банклари, халқаро молия институтлари билан ҳамкорликда ўзаро тенг шартларда инвестиция лойиҳаларини молиялаштиришни ҳам ўз ичига олади.

Ишончим комилки, Тикланиш ва тараққиёт жамғармаси ривожлангани сари унинг истиқболи кенгайиб боради, иқтисодиётимизни модернизация қилишдаги ўрни ва аҳамияти эса ҳар томонлама ошади.

Айни вақтда шуни тан олиш керакки, республикамызда иқтисодиётимизга инвестиция киритиш салоҳиятига эга бўлган чет эллик инвесторлар билан талаб даражасида иш олиб борилмаяпти.

Авваламбор, улар Ўзбекистондаги сармоя ётқизиш учун мавжуд бўлган катта имкониятлар, шунингдек, инвесторлар учун яратилган ҳар томонлама кенг, қулай шарт-шароит ва кафолатлар бўйича зарур, керакли информация ва маълумотга эга бўла олмаяпти.

Шу маънода, Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги ҳузурида янги ташкил этилган Хорижий инвестицияларни ахборот билан таъминлаш ва кўмаклашиш агентлиги — «Ўзинфоинвест»дан умидимиз катта. Мазкур агентлик хорижий ишбилармон доираларни республикамыздаги мавжуд инвестиция муҳити ҳақида атрофлича ахборот билан таъминлаб қолмасдан, уларга лойиҳаларни амалга ошириш борасида ҳам ҳар томонлама кўмаклашади.

2007 йилда алоҳида эътибор талаб қиладиган яна бир устувор вазифа — бу иш ҳақи миқдорини ва аҳоли турмуш даражасини изчил ошириб боришни таъминлашдан иборат.

Бу вазифанинг ечими мамлакатимиз тараққиётининг ҳозирги босқичида наинки улкан ижтимоий аҳамиятга эга, айти пайтда юртимизда ижтимоий-сиёсий барқарорликни мустаҳкамлашнинг ҳал қилувчи омили, десак, ҳақиқатни айтган бўламиз.

Ўз-ўзидан равшанки, иш ҳақининг ҳар қандай оширилиши кўплаб омил ва сабабларга, биринчи навбатда, иқтисодий тараққиёт самарадорлигига, корхоналар, бутун мамлакат молиявий барқарорлигининг ўсишига, пул муомаласининг мутаносиблиги ва миллий валютамиз — сўм курсининг барқарорлигига бевосита боғлиқ.

Реал иш ҳақининг ошиши истеъмол товарлари, ички бозоримизнинг харидоргир, сифатли маҳсулотларга тўлдирилиши ва энг муҳими, инфляция даражаси билан узвий боғлиқ. Акс ҳолда, нарх-навонинг кўтарилиши иш ҳақининг ҳар қандай оширилишини йўққа чиқариши мумкин.

Лўнда қилиб айтганда, реал иш ҳақининг ошиши — бу иқтисодиётнинг қандай суръатларда ривожланаётганини, мамлакатнинг молиявий аҳволи мустаҳкамланаётганини, мутаносиб монетар сиёсат қандай таъминланаётганини яққол акс эттирадиган ўзига хос кўзгу ва кўрсаткичдир.

Статистик маълумотлар ва социологик тадқиқотлар натижаларига кўра, мамлакатимизда 2006 йилнинг охирида ўртача реал ойлик иш ҳақи 185 минг сўмни ёки салкам 150 АҚШ долларини ташкил этган.

Мамлакатимиз иқтисодиёти ривожини учун мустаҳкам ва барқарор пойдевор яратилганини ҳамда шаклланиб бораётган тенденцияларни инобатга олган ҳолда, биз ўз олдимизга 2007 йилда ўртача иш ҳақини камида учдан бир миқдорда, 2010 йилга

бориб эса, яъни яқин уч йил давомида уни 2,5 баробар ошириш вазифасини қўймоқдамиз.

Табиийки, шунга мос равишда иенсиялар, нафақалар, стипендиялар ва аҳолига тўланадиган бошқа хил тўловлар миқдори ҳам ўсиб боради.

Албатта, бу вазифа, бу марра нечоғлиқ мураккаб эканини биз яхши англаймиз. Айни пайтда бу ҳар томонлама асосланган ва ҳал этиладиган вазифа эканини таъкидламоқчиман.

Ўз навбатида иш ҳақининг муттасил ошиб бориши аҳоли истеъмол талабининг ўсишида кучли омил бўлишини, бу эса иқтисодиётимизда ишлаб чиқариш ҳажмларининг келажақда янада ортишини рағбатлантиришга хизмат қилишини назарда тутмоғимиз керак.

Бешинчи энг муҳим устувор масала — бу кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг жадал ривожланишини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, шу асосда аҳолининг бандлиги ва фаровонлигини ошириш муаммоларини ҳал этишдан иборат.

Биз кичик бизнесни ривожлантириш асносида бир-бири билан ўзаро чамбарчас боғлиқ бўлган учта вазифани олдимизга қўямиз.

Биринчидан, жаҳон тажрибаси шуни кўрсатадики, кичик бизнес ички бозорни зарур товар ва хизматлар билан тўлдирадиган, иқтисодиётнинг таркибий негизини белгилаб берадиган энг муҳим сектор ҳисобланади. шунингдек, аҳолини иш билан таъминлашда, унинг даромадларини оширишда энг асосий омил ва манба бўлиб хизмат қилади.

Иккинчидан, ҳозирги шароитда жаҳон ва минтақавий бозорларда рақобат кескинлашиб бораётгани ҳаммамизга аён. Айнан кичик бизнес ўзининг ҳаракатчанлиги, кам сармоя талаб қилиши ҳисо-

бидан ишлаб чиқаришни енгилроқ ва тез модернизация қилиш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулот турларини янгилаш имкониятига эга экани ва шу тариқа бозор конъюнктурасининг ўзгарувчан талабларига яхши мослаша олиши билан эътиборлидир.

Учинчидан, кичик бизнес ва тадбиркорликни ривожлантиришнинг моҳияти ҳақида гапирар эканмиз, бу борада ўта муҳим бир масалани эътиборимиздан четда қолдирмаслик керак.

Кичик бизнес ва тадбиркорлик ўсиши билан биз мамлакатимизда таянчимиз ва суянчимиз бўлмиш мулкдорлар ўрта синфини шакллантириш вазифасини бевосита ҳал қилишга эришамиз. Буни ҳеч қачон унутмаслигимиз ва ўзимизга яхши тасаввур этишимиз лозим.

Бир сўз билан айтганда — кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик бугунги кунда аҳоли бандлигини таъминлайдиган ва унинг асосий даромад манбаи бўлган муҳим бўгунга айланмоқда.

Айни пайтда у иқтисодиётни изчил ривожлантиришнинг энг муҳим омили, жамиятимиз ижтимоий ва сиёсий барқарорлигининг кафолати, мамлакатимизни тараққиёт йўлидан олга етаклайдиган фаол ҳаракатлантирувчи куч сифатида намоён бўлмоқда.

Сўнгги йилларда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш учун қулай шарт-шароит яратиш йўлида кўп иш қилинди.

Юқорида айтилганидек, давлатнинг бизнес фаолиятига аралашуви кескин чекланди, кичик бизнес субъектларини рўйхатга олиш жараёни сезиларли даражада соддалаштирилди ва уларнинг ошкоралиги таъминланди, солиқ ставкалари унификация қилинди ва камайтирилди, маҳсулотлар-

ни стандартлаш ва сертификациялаш тизими та-
комиллаштирилди, биржа савдоларини ривожлан-
тириш орқали тадбиркорларнинг моддий-техник
ресурслардан эркин фойдаланиши билан боғлиқ
кўп масалалар ҳал қилинди, микрокредитлаш ва
микролизинг йўли билан тадбиркорларга кредит
беришнинг янги шакллари жорий этилди.

Шуни таъкидлаш лозимки, буларнинг барчаси
ўзининг ижобий натижасини берди. Фақат 2006
йилнинг ўзида кичик бизнес ва хусусий тадбир-
корлик соҳасида қўшимча равишда 290 минг янги
иш ўрни яратилди, бу эса мамлакатимизда очил-
ган янги иш жойларининг 50 фоиздан ортигини
ташкил этади.

2007 йилнинг бошида фаолият кўрсатаётган
кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик корхона-
ларининг сони қарийб 350 мингтага етди ёки 2000
йилдагига нисбатан 2,3 марта кўпайди. Бугунги
кунда кичик бизнеснинг ялпи ички маҳсулотдаги
улуши 42,1 фоизни ташкил этмоқда.

Шулар билан бирга, биз бугунги кунда кичик
бизнеснинг мавжуд салоҳиятини тўла намоён қила
олмаётганимиз, уни етарлича ишга сололмаётган-
нимизни қайд этишга мажбурмиз. Бугун кичик
бизнеснинг техник жиҳозланиш даражаси, унинг
таркибий тузилмаси, хусусий тадбиркорликнинг
ривожланган саноат соҳасидаги ўрни бизни қониқ-
тирмайди.

Ҳозирги кунда машинасозлик ва металлга иш-
лов бериш, енгил саноат, айниқса, трикотаж, ти-
кувчилик буюмлари, пойабзал каби тайёр маҳсу-
лотлар ишлаб чиқаришга ихтисослашган соҳалар,
шунингдек, қурилиш материаллари саноатида ки-
чик бизнеснинг ўрни ва улуши мутлақо етарли
даражада эмас.

Бунинг учун, биринчи галда, маҳаллий ҳокимият органлари — туман, шаҳар ва вилоятлар ҳокимлари масъул бўлиши керак. Айни вақтда, хўжалик бирлашмалари ва корхоналар раҳбарларидан ҳам кичик бизнесни ривожлантириш учун нималар қилаётганини қатъий сўраш вақти келди, деб ўйлайман.

Бу борадаги бизнинг доимий вазифамиз — мамлакатимизда кичик бизнес ва тадбиркорликнинг ўрни ва роли изчил ўсишини таъминлаш, 2007 йилда унинг ялпи ички маҳсулотдаги улушини 45 фоизга, 2010 йилда эса 50-52 фоизга етказишдан иборат.

Биз кичик бизнес таркибини, авваламбор, унинг техник ва технологик тузилмасини яхшилаш масаласини кун тартибига кескин қилиб қўйишимиз даркор.

Бу ўринда гап хом ашёни бирламчи қайта ишлайдиган оддий ишлаб чиқаришдан юксак технологик ишлаб чиқаришга ўтиш зарурати ҳақида бормоқда. Бу жараён ички бозордаги талаб ва маҳсулот экспортини кенгайтиришга йўналтирилиши лозим.

Бугунги кунда кичик бизнес ва тадбиркорлик маҳсулотлари мамлакатимиздаги умумий экспорт ҳажмининг атиги 11 фоизини ташкил этиши мутлақо номақбул ҳолат, деб ҳисоблайман.

Ўзининг кичик корхонасини очаётган тадбиркорлар биринчи галда корхонани замонавий ускуналар, бозор талабига қараб тез ўзгартириш мумкин бўлган ихчам технологиялар билан жиҳозлашга эътибор қаратиши, рақобатга бардошли маҳсулот ишлаб чиқаришни ўзлаштириши керак.

Бугун кичик бизнес соҳасида юксак профессионализм ва интеллектуал салоҳиятга асосланган

меҳнатни тобора кенг қўллаш, фан ва техниканинг илгор ютуқларини фаол жорий этиш энг зарур ва долзарб масала бўлиб турибди.

Вазирлар Маҳкамасига бир ой муддатда бу масалалар юзасидан ҳукумат қарорини тайёрлаш ва қабул қилиш вазифаси топширилади.

Ҳурматли мажлис иштирокчилари!

Банк-молия тизимида олиб борилаётган ислохотларни янада чуқурлаштириш ва кўламини кенгайтириш бўйича қуйидаги устувор вазифаларга эътиборингизни қаратмоқчиман.

Сўнгги йилларда банк тизимида муайян ижобий ўзгаришлар рўй берди — бугун жами банк капитали 1 триллион сўмдан ошади ва у 2000 йилга нисбатан 7,4 марта ўсди, банк муассасалари тармоғи икки баробардан зиёд кўпайди.

Микрокредитбанк ташкил этилди ва у ўтган қисқа давр ичида кичик бизнес субъектларига 25 миллиард сўмдан ортиқ микрокредитлар ажратди. Минибанклар тармоғи жадал ривожланмоқда, уларнинг сони бугунги кунда 1800 тадан ортади.

Факторинг ва лизинг хизматлари каби банк хизматларининг янги турлари ўзлаштирилмоқда. Аккредитивлар бўйича хизматлар, пластик карточкалар ёрдамида нақд пулсиз ҳисоб-китобларни амалга ошириш, истеъмол кредитлари ажратиш, омонатларнинг эътиборни тортадиган янги турларини жорий этиш ва бошқа хизматлар яхши йўлга қўйилмоқда.

Шу билан бирга, бу соҳада жиддий ташвиш уйғотадиган кўпгина масала ва муаммолар ҳали-бери ўз ечимини топмасдан қолмоқда.

Капиталлашув даражасининг пастлиги ҳанузгача сақланиб қолмоқда, банк хизматлари бозорида деярли рақобат йўқ.

Аксарият тижорат банклари, асосан, қисқа муддатли товар кредитлари ажратиш билан чекланиб қолмоқда ва инвестиция жараёнларида деярли иштирок этмаяпти.

Мамлакатимиз иқтисодиётига жалб этилаётган инвестицияларнинг умумий ҳажмида тижорат банкларининг ўз капитали улуши атиги 5 фоизни ташкил этишини қандай баҳолаш мумкин?

Ҳолбуки, банклар молия-саноат гуруҳлари ташкил этишнинг ташаббускори ва фаол иштирокчиси бўлиши даркор. Марказий банк Адлия вазирлиги, Давлат мулки қўмитаси, бошқа манфаатдор ҳўжалик бирлашмалари, идоралар, корхоналар билан биргаликда амалдаги қонунчиликни танқидий нуқтаи назардан кўриб чиқиши ва бу масалалар юзасидан Вазирлар Маҳкамасига аниқ ва амалий таклифлар киритиши керак.

Бугунги кунда банк тизимини ислоҳ қилиш борасидаги энг муҳим вазифалар — банкларнинг ўз устав капиталини кўпайтириш, аҳоли, тadbиркорлик субъектлари ва сармоя киритиши мумкин бўлган инвесторлар, шу жумладан, хорижий инвесторларнинг бўш пул маблағларини жалб қилиш учун акциялар чиқариш ва уларни фонд бозорларида фаол жойлаштириш каби комплекс чораларни амалга оширишдан иборат бўлмоғи лозим.

Ишни шундай йўлга қўйиш керакки, мижозлар, тadbиркорлар банкларнинг ортидан эмас, аксинча, банклар бизнес вакиллари ва аҳоли орқасидан юрадиган бўлсин.

Ҳеч шубҳасиз, банклар ҳал қилиши лозим бўлган асосий вазифалардан яна бири — нақд пул маблағларининг банкдан ташқари айланишини янада қисқартириш бўйича амалий чоралар кўришдан иборат.

Одамларнинг банкларга бўлган ишончини ошириш, уларни ишончли ҳамкор деб қарашига эришиш учун мунтазам равишда иш олиб бориш даркор.

Бу борада ҳар бир банк қатъий амал қилиши шарт бўлган асосий талаб шуки, мижоз қачон мурожаат қилмасин, банк уни нақд пул билан таъминлаши лозим. Бу ҳар бир банк, унинг ҳар бир бўлими ва филиали учун асосий қоида бўлиши зарур.

Бизнинг доимий эътиборимизни талаб қиладиган еттинчи устувор йўналиш — бу коммунал хўжалик соҳасида ислохотларни янада чуқурлаштириш билан боғлиқ.

Шу мақсадда уй-жой коммунал хўжалигида рўй бераётган жараёнларни яна ва яна бир бор танқидий баҳолаб, барчамиз учун муҳим ҳаётий аҳамиятга эга бўлган ушбу соҳада ҳамон сақланиб қолаётган жиддий муаммоларнинг илдизига етиш ва уларни бартараф қилиш зарур.

Бу борада қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Уй-жой кодекси, «Хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатлари тўғрисида»ги қонун ва бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларга тўлиқ амал қилинишига эришишимиз даркор.

Ширкатлар билан уларга коммунал ва таъмирлаш-қурилиш хизматлари кўрсатадиган корхоналар ўртасидаги шартномавий-ҳуқуқий муносабатларни тубдан қайта кўриб чиқиш ва янада мустаҳкамлаш, аҳолига кўрсатилаётган хизматларнинг сифати учун ҳар икки томоннинг масъулиятини ошириш лозим.

Битта ширкат томонидан хизмат кўрсатиладиган уйлар сонини энг мақбул ҳолга келтириш бўйича бошланган ишларни ниҳоясига етказиш керак.

Токи улар тураржойларни эксплуатация қилиш ва сақлаш муаммоларини ҳал этиш билан аниқ ва бевосита шуғулланиш имкониятига эга бўлсин.

Шунингдек, иссиқлик билан таъминлаш ва уни бошқаришнинг бутун тизимини кескин ўзгартириш даркор. Маълумки, бу масалада мавжуд қозонхоналар ва иссиқлик таъминоти тармоқларининг техник ҳолати энг заиф бўғин ҳисобланади.

Муқобил ёқилғи манбаларидан фойдаланган ҳолда, локал иссиқлик ва иссиқ сув таъминоти тизимларига босқичма-босқич ўтишни таъминлаш ҳамда эскирган, ёқилғини кўп сарф қиладиган қозонхоналарни табиий газни тежаб сарфлайдиган ускуналарга алмаштириш масалаларини ечиш учун чуқур ўйлаб иш олиб бориш керак.

Иссиқлик ва сув таъминоти корхоналари ходимларининг масъулиятини ошириш, уларнинг меҳнатини рағбатлантириш бўйича пухта ва аниқ ўйланган механизмни жорий этиш масаласи бугунги кунда принципиал муҳим аҳамият касб этмоқда.

Ушбу соҳа учун жавоб берадиган тузилмалар фаолиятини баҳолашда, уларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш даражасини белгилашда истеъмолчилар, биринчи навбатда, шаҳар ва посёлкалар аҳолиси иссиқлик ва сув билан қанчалик узлуксиз ва энг муҳими, сифатли таъминлангани асосий мезон бўлмоғи керак.

Бу масалада сув ва иссиқлик таъминоти корхоналари, маҳаллий ҳокимият органлари, шунингдек, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш идораларининг роли ва масъулиятини белгилаб қўйиш лозим, токи уларнинг ҳар биридан аниқ жавоб талаб қилиш мумкин бўлсин.

Ҳукумат манфаатдор тузилмалар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоят-

лар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан бир-галикда бир ой муддатда коммунал соҳадаги ислохотларни изчил давом эттириш, энергияни тежайдиган технологияларни жорий қилиш ва бошқариш тизимини такомиллаштириш, қозонхоналар, иссиқлик ва сув таъминоти ҳамда оқава тизимларини модернизациялаш бўйича дастур ишлаб чиқсин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

Азиз дўстлар!

Ҳар бир йил мамлакатимиз тарихида, халқимиз ҳаётида ёрқин ва ўчмас из қолдирмоқда, десам, ўйлайманки, ҳаммангиз бу фикрга қўшилиасиз.

Шу маънода, 2007 йилнинг юртимизда Ижтимоий ҳимоя йили деб эълон қилингани алоҳида мазмун ва аҳамият касб этади. **Бу борада қабул қилинган Дастур ва режаларимизнинг бош мақсади — халқимиз учун муносиб турмуш шароити яратишдан иборатдир.**

Ана шу юксак марраларга эришиш учун мамлакатимизда демократик ҳуқуқий давлат, эркин иқтисодиёт талабларини тўлиқ жорий этиш, фуқаролик жамияти асосларини қуриш, бир сўз билан айтганда, ҳақиқатан ҳам ҳеч кимдан кам бўлмайдиган ҳаёт барпо этиш учун ўзимизнинг куч-қувват ва ҳаракатларимизни аямаслигимиз керак. Энг муҳими, юртимизда ўзаро ҳурмат ва ҳамжиҳатлик, аҳиллик ва меҳр-оқибат муҳитини янада мустаҳкамлаш олдимизда турган барча вазифаларни амалга оширишда энг катта пойдевор бўлишини унутмаслигимиз зарур.

Сўзимни якунлар эканман, мана шу йўлда сизларга ва сиз орқали бутун халқимизга сиҳат-саломатлик, куч-гайрат, ишларингизда янги муваффақиятлар тилайман.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИ МАЖЛИСИНИНГ ҚАРОРИ

2007 йил 12 февраль

2006 йилда РЕСПУБЛИКАНИ ИЖТИМОЙ- ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНТИРИШ ЯКУНЛАРИ ҲАМДА 2007 ЙИЛДА ИҚТИСОДИЙ ИСЛОҲОТЛАРНИ ЧУҚУРЛАШТИРИШНИНГ ЭНГ МУҲИМ УСТУВОР ЙЎНАЛИШЛАРИ ТЎҒРИСИДА

1. Вазирлар Маҳкамаси қайд этадики, 2006 йилда:

— иқтисодий ўсишнинг барқарор суръатлари таъминланди — ялпи ички маҳсулот 7,3 фоизга, саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми — 10,8 фоизга, истеъмол товарлари — 20,6 фоизга, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш — 6,2 фоизга, пулли хизматлар — 19,3 фоизга, пудрат қурилиш ишлари — 12,8 фоизга кўпайди. Олтин-валюта захиралари 1,6 баравардан зиёд ўсди. Давлат бюджети ялпи ички маҳсулотга нисбатан 0,5 фоиз миқдоридаги профицит билан ижро этилди. Инфляция даражаси 6,8 фоизгача пасайди;

— инвестиция муҳити яхшиланди, хорижий инвестицияларни, энг аввало, тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб этиш кўламлиги ўсиб, ҳажми 25,4 фоизга кўпайди. Инвестициялар умумий ҳажмининг 68,3 фоизи ишлаб чиқариш секторига жалб этилди, технология паркини янгилашга ва янги асбоб-ускуналар сотиб олишга жами инвестицияларнинг қарийб 50 фоизи йўналтирилди;

— қишлоқ хўжалигида чуқур ўзгаришлар рўй бермоқда. 2006 йилда 666 та ширкат хўжалигини

қайта ташкил этиш ҳисобига 74 мингдан ортиқ фермер хўжаликлари ташкил этилди, уларнинг ярмидан кўпроғи мева-сабзавотчилик йўналишидадир. Қишлоқда меҳнат кооперациясининг янги шакллари жорий этилди, мева-сабзавот маҳсулотлари ва узум етиштиришга ҳамда уларни чуқур қайта ишлашга ихтисослаштирилган қарийб 200 та агрофирма ташкил қилинди:

— ташқи иқтисодий фаолият кўламлиги ўсди, товар маҳсулотлар экспорти ҳажми 31,5 фоизга кўпайди, ташқи савдо айланмасининг ижобий сальдоси қарийб 2 млрд. АҚШ долларини ташкил қилди;

— аҳоли турмуш даражасининг ва иш билан банд этишнинг изчил ўсиши таъминланди. Ишлаётганларнинг реал иш ҳақи 36 фоизга, аҳолининг реал даромадлари эса ўртача 22 фоизга кўпайди. 2006 йилда 570 мингдан ортиқ иш ўринлари, шу жумладан касаначиликни йирик саноат корхоналари билан кооперациялаш ҳисобига 60 мингдан ортиқ иш ўринлари ташкил этилди;

— таълим, кадрлар тайёрлаш, соғлиқни сақлаш ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш соҳасидаги мақсадли умуммиллий дастурларни амалга оширишга катта эътибор қаратилди. 2006 йилда 8 минг ўқувчи ўрнига эга бўлган 6 та академик лицей ва 70 минг ўринли 124 та касб-ҳунар коллежи фойдаланишга топширилди, 61 та янги мактаб қурилди, 385 та мактаб мукамал реконструкция қилинди ва 530 та мактаб таъмирланди.

Шу билан бирга, аҳолини иш билан банд этиш муаммоси кескинлигича қолмоқда, корхоналарни модернизация қилиш ва техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш жараёни етарли суръатларда бормаяпти, асбоб-ускуналарнинг эскириш даражаси юқориликча қолмоқда. Қишлоқ хўжалиги ҳам

ашёсини, энг аввало, мева-сабзавот ва чорвачилик маҳсулотларини чуқур қайта ишлаш, деҳқон ва фермер хўжаликларини наслдор чорва моллари ва озуқалар, шунингдек зооветеринария хизмати билан таъминлаш муаммолари суствашлик билан ҳал этилмоқда.

Фонд бозорида ва қимматли қогозлар бозорида ишларнинг аҳволи қониқарсизлигича қолмоқда, акциядорлик жамиятларини корпоратив бошқариш тизимида жиддий камчиликлар мавжуд.

Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик потенциалли тўлиқ даражада очилмаган ва сафарбар қилинмаган, унинг тузилмаси ва техник жиҳатдан жиҳозланганлик даражаси ўсиб бораётган талабларга жавоб бермайди. Давлат назорат органларининг корхоналар хўжалик фаолиятига ноқонуний аралашуви давом этмоқда. Хизматлар кўрсатиш соҳасининг ривожланиш даражаси ва сифати аҳолининг ортиб бораётган талабига мувофиқ эмас. Уй-жой ва коммунал хўжалигини бошқариш ва уларга хизмат кўрсатиш тизими янада ислоҳ қилишни талаб қилади.

Банкларнинг капиталлашув даражаси паст, банк хизматлари бозорида рақобат мавжуд эмас, банклар ўз капитали билан инвестиция жараёнларида суств қатнашмоқда.

2. Қуйидагилар 2007 йил иқтисодий дастурининг энг муҳим устувор йўналишлари этиб белгилансин:

биринчидан, барқарор ва мувозанатлаштирилган ўсиш суръатларини, иқтисодиётни таркибий ўзгартириш ва модернизация қилишни, унинг энг муҳим тармоқларини техник ва технологик жиҳатдан янгилашни, солиқ сиёсатини янада эркинлаштиришни таъминлаш;

иккинчидан, бизнес, энг аввало, хусусий бизнес учун мумкин қадар қулай шароитлар яратиш ва давлатнинг иқтисодиётдаги иштирокини изчил пасайтириб бориш;

учинчидан, хорижий инвестицияларни, биринчи навбатда, тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб этиш ишларини барча чоралар билан кучайтириш;

тўртинчидан, меҳнатга ҳақ тўлашни ва аҳоли турмуши сифатини изчил оширишни таъминлаш;

бешинчидан, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликнинг жадал ривожланишини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, ушбу асосда аҳолини иш билан банд этиш ва фаровонлигини ошириш муаммоларини ҳал этиш;

олтинчидан, банк-молия тизимида ислохотларни янада чуқурлаштириш ва кўламларини кенгайтириш;

еттинчидан, коммунал хўжалигида иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштириш.

Белгиланган устувор йўналишларнинг сўзсиз амалга оширилишини таъминлаш учун Вазирлар Маҳкамаси мажлисида қарор қабул қилинди:

3. Вазирликлар, идоралар, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари ўн кун муддатда кенгайтирилган мажлисларда 2006 йилда иқтисодиётнинг тегишли тармоқларида ва соҳаларида, ҳудудларда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунларини ҳамда иқтисодий ислохотларнинг амалга оширилишини танқидий таҳлил қилсинлар, белгиланган устувор йўналишлардан келиб чиқиб 2007 йилда уларни бажаришнинг аниқ муддатларини ва масъул бажарувчиларини белгилаган ҳолда комплекс чора-тадбирлар дастурларини ишлаб

чиқсинлар, шунингдек уларнинг сўзсиз бажарилишини назорат қилсинлар.

Белгиланган устувор йўналишларнинг амалга оширилишини таъминлаш бўйича тармоқ ва ҳудудий дастурларнинг бажарилиши ҳар ойда Вазирлар Маҳкамаси Президиуми мажлисларида кўриб чиқилсин.

4. Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Молия вазирлиги (Гуськова), Марказий банк (Муллажонов) Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан маъқулланган 2007 йилда иқтисодий ва ижтимоий ривожланишнинг асосий параметрларига, тасдиқланган моддий ва қиймат баланслари кўрсаткичларига, иқтисодиётнинг мўлжалланган таркибий ўзгартиришига сўзсиз эришиш бўйича тизимли мониторинг олиб борсинлар ва ишларнинг самарали мувофиқлаштириб борилишини таъминласинлар.

Вазирлар Маҳкамаси 2007 йил иқтисодий дастурининг амалга оширилиши бўйича ишлар аҳволини, биринчи навбатда, белгиланган макроиқтисодий кўрсаткичларга, молия-пул параметрларига ва инфляция даражасига эришилишини, дебиторлик-кредиторлик қарзлар билан боғлиқ ҳолатни ҳар ойда кўриб чиқсин.

Иқтисодиёт тармоқлари ва соҳаларини ривожлантиришнинг Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2006 йил 12 июндаги ПҚ—375-сон қарорида белгиланган мақсадли комплекс дастурларининг бажарилиши тўғрисидаги ҳисоботни ҳар чоракда эшитиб бориш мажбурий ҳисоблансин.

5. Ўзбекистон Республикаси Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Молия вазирлиги (Гуськова), Давлат статистика қўмитаси (Қудратов) Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоят-

лар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда 2007 йилда умуман республика бўйича белгиланган макроиқтисодий кўрсаткичларга сўзсиз эришишни таъминлайдиган ўсиш омиллари ва резервларини ҳисобга олган ҳолда, 2007 йил учун республика ҳудудлари бўйича ялпи ҳудудий маҳсулот ва бошқа асосий кўрсаткичларни ўн кун муддатда чуқур таҳлил қилсинлар ва уларнинг ҳисоб-китобларини тайёрласинлар.

6. Вазирлар Маҳкамаси (Мирзиёев), Вазирлар Маҳкамаси комплекслари раҳбарлари, Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Молия вазирлиги (Азимов), Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги (Ғаниев), Марказий банк (Муллажонов) тегишли уюшмалар, компаниялар, бошқа ҳўжалик бирлашмалари билан биргаликда 2007—2011 йиллар даврида иқтисодиётнинг етакчи тармоқларида ишлаб чиқаришни модернизация қилиш, техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлаш дастурларини 2007 йил 1 майгача бўлган муддатда ишлаб чиқсинлар ва тасдиқлаш учун киритсинлар.

7. Молия вазирлиги (Азимов), Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги (Ғаниев), Давлат солиқ қўмитаси (Парпиев) ўз ишлаб чиқариш базасини доимий модернизация қилишни, техник ва технологик жиҳатдан қайта жиҳозлашни амалга ошираётган корхоналар, шу жумладан микрофирмалар ва кичик корхоналар учун рағбатлантириш, солиқ имтиёзлари ва преференцияларнинг самарали тизимини яратиш бўйича Ҳукумат қарори лойиҳасини бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига киритсинлар.

8. Вазирлар Маҳкамасининг қишлоқ хўжалиги, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлаш ҳамда истеъмол товарлари комплекси (Мирзиёев), Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги (Исмоилов), Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Молия вазирлиги (Азимов), Фермер хўжаликлари уюшмаси (Қобилов) Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари билан биргаликда 2007—2011 йилларда қишлоқ хўжалигида таркибий қайта ўзгартиришлар ва иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг мамлакатдаги барча минтақаларни қамраб оладиган ҳамда қишлоқни юксалтириш комплекс чора-тадбирларини, шу жумладан қишлоқни ривожлантиришнинг асосий йўналишларини амалга ошириш учун зарур молия, солиқ имтиёзлари ва преференцияларини назарда тутувчи комплекс дастурини икки ой муддатда ишлаб чиқсинлар ва Вазирлар Маҳкамасига киритсинлар.

Дастурда қишлоқ хўжалигини ривожлантиришнинг бозор механизмлари ва иқтисодий методларини кенг жорий этиш, чорвачиликни ривожлантиришнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш, наслчилик ишларини, зооветеринария хизматлари кўрсатишни, чорва озуқалари билан таъминлашни тубдан яхшилаш, пировард натижада қишлоқ аҳолиси даромадларини ва турмуши сифатини оширишга йўналтирилган кичик бизнесни, тадбиркорликни, касаначиликни жадал ривожлантириш, ишлаб чиқариш инфратузилмасини яратиш ҳамда замонавий техника билан жиҳозланган, хом ашёни, айниқса чорвачилик ва мева-сабзавот маҳсулотларини чуқур қайта ишлаш бўйича кичик хусусий корхоналарни қуриш масалаларига алоҳида эътибор қаратилсин.

9. Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Молия вазирлиги (Гуськова), Алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги (Арипов), Марказий банк (Муллажонов), Халқ таълими вазирлиги (Жўраев), Маданият ва спорт ишлари вазирлиги (Қурбонов), Соғлиқни сақлаш вазирлиги (Назиров), Транспорт ва транспорт коммуникациялари уюшмаси (Файзуллаев), «Ўзбектуризм» компанияси (Ҳакимов) Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда икки ой муллатла 2006—2010 йилларда хизматлар ва сервис соҳасини ривожлантириш дастурини танқидий кўриб чиқсинлар ва унга тузатишлар киритиш бўйича таклифлар киритсинлар. Дастурда 2007 йилда хизматлар соҳасини жадал ривожлантириб, унинг ялпи ички маҳсулотдаги улушини 42—43 фоизгача етказиш, хизматларнинг янги, замонавий турларини кенг жорий этиш, ушбу соҳанинг аҳолини, биринчи навбатда, қишлоқ жойларда иш билан банд қилиш муаммоларини ҳал этишдаги ролини ошириш чоратадбирлари назарда тутилсин.

Дастурнинг бажарилиши ҳар чоракда Вазирлар Маҳкамаси мажлисларида кўриб чиқилсин.

10. Молия вазирлиги (Азимов), Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Республика йўл жамғармаси (Жўлибеков), «Ўзавтойўл» давлат-акциядорлик компанияси (Абдуллаев), Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари 2010 йилгача бўлган даврда автомобиль йўлларини ривожлантириш концепциясида 2007 йил учун назарда тутилган халқаро, давлат ва маҳаллий аҳамиятга эга бўлган автомобиль йўлларини қуриш ва реконструкция қилиш, замонавий логистика марказларини шакл-

лантириш бўйича топшириқларнинг сўзсиз бажарилишини таъминласинлар.

Амалга оширилган ишларнинг натижалари тўғрисида 2007 йилнинг I ярим йиллиги якунлари бўйича Вазирлар Маҳкамаси мажлисида ахборот берилсин.

11. Республика тендер комиссияси (Азимов), Давлат мулки қўмитаси (Мусаев), Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Молия вазирлиги (Гуськова), Монополиядан чиқариш, рақобат ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси (Улашов) бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига:

йирик, стратегик аҳамиятга эга бўлган корхоналарнинг давлат активлари ва акциялари пакетларини, шу жумладан давлат акцияларининг нazorат пакетларини, экспортга мўлжалланган маҳсулотлар ишлаб чиқариш мақсадида ушбу корхоналарни модернизация қилиш, техник жиҳатдан қайта жиҳозлаш, ишлаб чиқаришни бошқаришга замонавий менежментни жорий этишни назарда тутувчи аниқ инвестиция мажбуриятлари остида асосан хорижий инвесторларга хусусий мулк қилиб сотиш рўйхатини тубдан кенгайтирган ҳолда амалдаги 2006—2008 йилларда Хусусийлаштириш дastурини қайта кўриб чиқиш;

иқтисодий ночор акциядорлик жамиятларига нисбатан банкротлик механизмини фаоллаштириш ҳамда уларни кейинчалик ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга ва рақобатбардош маҳсулот ишлаб чиқаришга йўналтирилган ўрта муддатли ва узоқ муддатли инвестиция мажбуриятлари қабул қилиниши шарти билан хусусий инвесторларга сотиш бўйича таклифлар киритсинлар.

12. Вазирлар Маҳкамаси комплекслари, Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Ташқи иқтисодий ало-

қалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги (Ғаниев), Давлат мулки қўмитаси (Мусаев) уюшмалар, компаниялар, бошқа хўжалик бирлашмалари ва йирик корхоналар билан биргаликда трансмиллий корпорациялар билан кооперация алоқаларини кучайтириш ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш, мақсадга мувофиқ деб топилганда эса улар таркибига кириш бўйича таклифларни икки ой муддатда ишлаб чиқсинлар ва Вазирлар Маҳкамасига киритсинлар.

13. Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Э.Р.Шаисматов, Молия вазирлиги (Азимов), Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), «Ўзбекнефтгаз» миллий холдинг компанияси (Аҳмедов):

бир ой муддатда «Кўкдумалоқ» конидаги ишларнинг аҳволини танқидий ва муфассал ўрганиб чиқсинлар, суюқ углеводородлар қазиб олишни барқарорлаштириш бўйича қўшимча тадбирларни ишлаб чиқсинлар ва тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига киритсинлар:

углеводород хом ашё захиралари уни қазиб олиш даражасига нисбатан жадал ўсишини таъминлайдиган геология-қидирув ишларини олиб бориш бўйича хорижий инвесторлар иштирокидаги лойиҳаларнинг ўз вақтида амалга оширилиши устидан қатъий мониторинг ўрнатсинлар. Хорижий инвесторлар томонидан олинган мажбуриятлар бузилган тақдирда маҳсулот тақсимооти тўғрисидаги шартномаларни бекор қилиш ҳақида таклифлар киритилсин.

Амалга оширилган ишлар тўғрисида ҳар чоракда Вазирлар Маҳкамасига ахборот берилсин.

14. Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ш.М.Мирзиёев Адлия вазирлиги (Отахонов), Олий хўжалик суди (Ишметов)ни жалб этган ҳолда

хусусий мулк ва хусусий тадбиркорлик ҳуқуқларини ҳимоя қилишни, бизнеснинг ихтиёрий ёпилиши ва тугатилиши тартиб-қоидасини тартибга солишни, фаолиятнинг айрим турлари билан шуғулланиш ҳуқуқига турли рухсатномалар ва лицензиялар бериш амалиётини кескин қисқартиришни, шунингдек Суд қарорлари ижроси департаменти фаолияти самарадорлигини оширишни икки ой муддатда танқидий ўрганиб чиқсин ва улар бўйича қонунчиликни янада мустаҳкамлашга йўналтирилган янги қонунчилик нормаларини ишлаб чиқиш ва қонуности ҳужжатлари қабул қилиш юзасидан аниқ таклифлар киритсин.

15. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси (Парпиев, Гадоев), Давлат божхона қўмитаси (Носиров):

Солиқ академияси ва Олий ҳарбий божхона институти фаолиятини ташкил этишни яхшилаш, ўқитиш ва тарбиявий ишлар даражаси ва сифатини ошириш, ўқув дастурларини такомиллаштириш, педагоглар таркибини солиқ ва божхона органларида иш тажрибасига эга бўлган юқори малакали кадрлар билан мустаҳкамлаш бўйича аниқ чора-тадбирлар комплексини бир ой муддатда ишлаб чиқсинлар ва тасдиқласинлар. Амалга оширилган ишларнинг натижалари тўғрисида 2007 йил 1 майгача бўлган муддатда ахборот берилсин;

шахсий таркибга нисбатан талабчанликни оширсинлар ва улар ўртасида олиб борилаётган ишларни кучайтирсинлар, солиқ ва божхона органларини ихтисослаштирилган ўқув юртларида ўқиган, юқори малакали, профессионал жиҳатдан тайёр, ҳалол, ўз ишига содиқ ва масъулиятли ходимлар билан тўлдиришни таъминласинлар.

16. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги (Отахонов), Бош прокуратура (Қодиров), Давлат солиқ қўмитаси (Парпиев), Давлат божхона қўмитаси (Носиров) сифатсиз спирт ва алкоғолли маҳсулотлар ишлаб чиқарилганлиги ёхуд улар республикага олиб кирилганлиги учун маъмурий ва жиноий жавобгарликни кучайтириш юзасидан бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсинлар.

17. Молия вазирлиги (Азимов) Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев) ва Марказий банк (Муллажонов) билан биргаликда пенсиялар, нафақалар, стипендиялар ва аҳолига бошқа тўловларни тегишли равишда қўпайтирган ҳолда 2010 йилга бориб ўртача иш ҳақи 2,5 барабар барқарор ошишини таъминлайдиган аниқ чора-тадбирлар бўйича асосли таклифларни бир ой муддатда тайёрласин ва Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

18. Ўзбекистон Республикаси Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш вазирлиги (Хаитов), Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Давлат статистика қўмитаси (Қудратов), Адлия вазирлиги (Отахонов) амалдаги қонун ҳужжатларига ҳудудлар бўйича меҳнат билан банд бўлмаган ва ишга жойлаштиришга муҳтож аҳоли тоифаларини аниқ белгилайдиган ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек уларни Халқаро меҳнат ташкилоти томонидан белгиланган нормалардан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқиш методикаси бўйича бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсинлар.

19. Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Молия вазирлиги (Азимов) Давлат солиқ қўмитаси (Парпиев), Давлат мулки қўмитаси (Мусаев), Монополиядан чиқариш, рақобат ва тадбиркорликни

қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси (Улашов), Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик тузилмасини ривожлантириш ва такомиллаштиришни янада рағбатлантириш бўйича Ҳукумат қарори лойиҳасини бир ой муддатда ишлаб чиқсинлар ва Вазирлар Маҳкамасига киритсинлар. Ҳукумат қарори лойиҳасида қуйидагилар назарда тутилсин:

кичик бизнес ва тадбиркорликнинг ўрни ва ролини қатъий ва изчил ошириш, 2010 йилга бориб унинг ялпи ички маҳсулотдаги улушини 50—52 фоизга етказиш, экспорт ҳажмини кўпайтириш;

кичик бизнеснинг техник ва технологик тузилмасини яхшилаш, юқори технологияли ишлаб чиқаришларга жадал ўтиш, бозор талаби ўзгариши ҳисобга олинган ҳолда рақобатбардош маҳсулотлар ишлаб чиқарилишини таъминлайдиган замонавий асбоб-ускуналар, ихчам ва мослашувчан технологиялар билан жиҳозлаш;

машинасозлик ва металлга ишлов беришда, енгил саноатда, айниқса трикотаж, тикув ва пойабзал саноатида, шунингдек қурилиш материаллари саноатида кичик корхоналар ташкил этиш қўламлигини кенгайтириш;

кичик бизнесда юқори профессионал интеллектуал меҳнатдан кенг фойдаланиш, фан ва техниканинг замонавий ютуқларини жорий этиш.

20. Адлия вазирлиги (Отахонов), Молия вазирлиги (Азимов), Фермер хўжаликлари уюшмаси (Қобилов), Савдо-саноат палатаси (Шайхов) Бош прокуратура (Қодиров) билан биргаликда бир ой муддатда давлат назорат органларининг корхона-

лар хўжалик фаолиятига ноқонуний аралашишга уринишларини маъмурий ва суд тартибида жазолашни қатъийлаштириш юзасидан қўшимча чоратадбирлар кўриш бўйича, уларни кейинчалик Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан кўриб чиқиш учун таклифлар киритсинлар.

21. Молия вазирлиги (Азимов) аудиторлик фаолияти ва сугурта соҳасидаги ишларнинг аҳволини, шунингдек умуман молиявий инфратузилмани ривожлантириш самарадорлигини танқидий баҳоласин ва бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига фаолиятнинг ушбу турларини янада такомиллаштириш ва тадбиркорлик тузилмаларига хизмат кўрсатиш сифатини ошириш юзасидан аниқ таклифлар киритсин.

22. Марказий банк (Муллажонов), Молия вазирлиги (Азимов), Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Алоқа ва ахборотлаштириш агентлиги (Арипов), Давлат мулки қўмитаси (Мусаев) тижорат банклари ва лизинг компаниялари билан биргаликда бир ой муддатда банklarга бўлган ишончни ошириш, банк-молия тизимида ислохотлар қўламларини чуқурлаштириш ва кенгайтириш бўйича комплекс тадбирларни ишлаб чиқсинлар ва тасдиқласинлар. Комплекс тадбирлар қўйидагиларга йўналтирилсин:

устав сармояларини кўпайтириш ҳисобига банкларнинг капиталлашуви даражасини ошириш, аҳоли, тадбиркорлик субъектлари ва потенциал инвесторларнинг, шу жумладан хорижий инвесторларнинг бўш пул маблағларини жалб қилиш учун акциялар чиқариш ва уларни фонд бозорларида фаол жойлаштириш;

инвестиция жараёнларида, корхоналарни модернизация қилиш, техник ва технологик жиҳат-

дан қайта жиҳозлашда банкларнинг ўз сармояси билан кенг иштирок этишини таъминлаш;

нақд пулнинг банкдан ташқари айланмасини янада қисқартириш, мижозларнинг биринчи талаби бўйича нақд пул билан узлуксиз ва сўзсиз таъминлаш;

мини-банклар тармогини ва банклар томонидан кўрсатиладиган хизматлар доирасини кенгайтириш, мижозларга хизмат кўрсатиш сифатини ошириш.

23. Марказий банк (Муллажонов) Адлия вазирлиги (Отахонов), Давлат мулки қўмитаси (Мусоев), бошқа манфаатдор идоралар, хўжалик бирлашмалари ва корхоналар билан биргаликда бир ой муддатда амалдаги қонунчиликни танқидий қайта кўриб чиқсин ҳамда молия-саноат гуруҳларини ташкил этиш ва уларнинг фаолиятида тижорат банкларининг кенг ва фаол иштирок этиши учун ҳуқуқий шарт-шароитларни шакллантиришга доир аниқ таклифларни Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

24. Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари (Ханов), Иқтисодиёт вазирлиги (Хўжаев), Молия вазирлиги (Ашрафхонов), «Ўзкоммунхизмат» агентлиги (Холмуҳамедов) «Саноатконтехназорат» давлат инспекцияси (Холматов), «Ўзбек-энерго» давлат-акциядорлик компанияси (Тешабоев), «Ўзтрансгаз» акциядорлик компанияси (Вагапов), Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимликлари билан биргаликда Коммунал соҳани янада ислоҳ қилиш, бошқарув тизимини такомиллаштириш ва энергияни тежайдиган технологияларни жорий этиш, буғқозонларни ва иссиқлик таъминоти тизимларини модернизация қилиш дастури-

ни бир ой муддатда ишлаб чиқсинлар ва Вазирлар Маҳкамасига киритсинлар.

Дастурда хусусий уй-жой мулкдорлари ширкатларини янада ихчамлаштиришга; ширкатлар билан коммунал ва таъмирлаш-қурилиш хизматлари кўрсатаётган корхоналар ўртасидаги шартномавий-ҳуқуқий муносабатларни мустаҳкамлашга; истеъмолчиларни иссиқлик ва сув билан узлуксиз ва сифатли таъминлаш учун иссиқлик ва сув таъминоти корхоналари ходимларининг масъулиятини ошириш ва уларни рағбатлантиришнинг аниқ механизмини жорий этишга; ёқилғининг муқобил турларини қўллаган ҳамда маънавий эскирган тежамсиз буғқозонларни алмаштирган ҳолда иситиш ва иссиқ сув таъминотининг маҳаллий тизимларига босқичма-босқич ўтишга алоҳида эътибор берилсин.

Мазкур топшириқнинг бажарилиши 2007 йилнинг I ярим йиллиги якунлари бўйича Вазирлар Маҳкамаси мажлисида танқидий муҳокама қилинсин.

25. Вазирлар Маҳкамаси комплекслари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар, шаҳарлар ва туманлар ҳокимликлари, вазирликлар, идоралар, хўжалик бирлашмалари, ноҳукумат жамоат ташкилотлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари «Ижтимоий ҳимоя йили» Давлат дастурининг бўлимлари ва бандлари белгиланган муддатларда тўлиқ ва сўзсиз бажарилиши бўйича аниқ чора-тадбирлар кўрсинлар. Бунда янги қонун ҳужжатларини ишлаб чиқишга ҳамда амалдаги қонун ҳужжатлари ва норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга ўзгартириш ва қўшимчалар киритишга, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш чора-тадбирларининг аниқлигини, табақалаштирилишини ва

самарадорлигини оширишга, ижтимоий хизмат кўрсатиш тизими органлари фаолиятини тубдан яхшилашга алоҳида эътибор берилсин.

Республика комиссияси (Ш.М.Мирзиёев) Дастурга киритилган чора-тадбирлар амалга оширилиши устидан доимий назорат ўрнатсин ва унинг натижаларини Вазирлар Маҳкамаси мажлисларида ҳар чоракда кўриб чиқсин.

26. Мазкур мажлис қарорининг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири Ш.М.Мирзиёев зиммасига юклансин.

*Ўзбекистон
Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ*

Ислом Каримов.

К 25 Демократик ҳуқуқий давлат, эркин иқтисодиёт талабларини тўлиқ жорий этиш, фуқаролик жамияти асосларини қуриш — фаровон ҳаётимиз гаровидир. Т.: «Ўзбекистон» НМИУ, 2007—64 б.

ISBN 978-9943-01-041-3

ББК 67.400+66.4(5у)+65.9(5у)

Ислом Абдуганиевич Каримов

**ДЕМОКРАТИК ҲУҚУҚИЙ ДАВЛАТ, ЭРКИН
ИҚТИСОДИЁТ ТАЛАБЛАРИНИ ТЎЛИҚ ЖОРИЙ ЭТИШ,
ФУҚАРОЛИК ЖАМИЯТИ АСОСЛАРИНИ ҚУРИШ —
ФАРОВОН ҲАЁТИМИЗ ГАРОВИДИР**

Нашриёт муҳаррири *К. Бўронов*

Рассом *Ж. Адилов*

Техник муҳаррир *У. Қим*

Мусахҳиҳлар *М. Раҳимбекова, Н. Умарова*

Компьютерда тайёрловчи *Л. Абкеримова*

Боснига рухсат этилди 20.02.2007.

Қоғоз формати 84×108¹/₃₂. Шартли б.ғ. 3,36.

Нашр т. 2,39. 10 000 нусхада босилди. Буюртма № 07-25.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг
«Ўзбекистон» нашриёт-матбаа ижодий уйида босилди.
100129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.